

Dialogforum for Biodiversitet

Kommentarer til Biodiversitetsrådets årsrapport 2022

”Fra tab til fremgang - Beskyttet natur i Danmark
i et internationalt perspektiv”

Introduktion til Dialogforum for Biodiversitet

Biodiversitetsrådet er et uafhængigt og forskningsbaseret ekspertorgan, som skal rådgive Regeringen og det øvrige Folketing bedst muligt om indsatser, der kan vende tabet af biodiversitet til fremgang. Biodiversitetsrådet er uafhængigt, men har som en af sine opgaver at inddrage relevante parter i forbindelse med sit arbejde. Ultimo 2022 har rådet derfor nedsat et dialogforum for organisationer, kaldet Dialogforum for Biodiversitet.

Dialogforum for Biodiversitet har fokus på at drøfte og kommentere på de biodiversitetsmæssige, lovgivningsmæssige, samfundsøkonomiske og adfærdsmæssige aspekter i Biodiversitetsrådets hovedbudskaber og anbefalinger. Biodiversitetsrådet ønsker på denne måde at fremme en proces, hvor Dialogforum for Biodiversitet kan bidrage med at nuancere de synergier og barrierer, som det ser som vigtigst indenfor natur- og biodiversitetsområdet.

Den konkrete sammensætning af Dialogforum for Biodiversitet er baseret på høringslister fra Miljøministeriet, bl.a. relateret til natur- og biodiversitetspakken og sker primært gennem repræsentation af landsdækkende samle- og -hovedorganisationer. En oversigt over medlemmer i Dialogforum for Biodiversitet kan ses på www.biodiversitetsraadet.dk/dialogforum.

Dialogforum for Biodiversitet er i første omgang nedsat til udgangen af 2024, som er den nuværende udpegningsperiode for Biodiversitetsrådet.

Første møde i Dialogforum for Biodiversitet

Tirsdag den 29. november 2022 holdt Dialogforum for Biodiversitet sit første møde i forbindelse med offentliggørelsen af Biodiversitetsrådets årsrapport 2022 "Fra tab til fremgang – beskyttet natur i Danmark i et internationalt perspektiv".

Mødet blev indledt med velkomst og introduktion til Dialogforum for Biodiversitet, efterfulgt af præsentation af hovedbudskaber i Biodiversitetsrådets årsrapport 2022. Herefter var der mulighed for input på baggrund af rapportens hovedbudskaber. Mødet blev afrundet med en introduktion til mulighed for skriftlig kommentering og mulighed for at stille opklarende/tekniske spørgsmål til rapporten til rådsmedlemmerne.

Følgende medlemmer af Dialogforum for Biodiversitet deltog i mødet: CONCITO, Danmarks Jægerforbund, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Botanisk Forening, Dansk Erhverv, Dansk Industri, Dansk Offshore, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Skovforening, Danske Regioner, Den Danske Naturfond, Foreningen for Skånsomt Kystfiskeri Producentorganisation, Friluftsrådet, Greenpeace Danmark, Kommunernes Landsforening, Landbrug & Fødevarer F.m.b.A., Miljøministeriet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, NOAH, Tænketanken Hav, Verdens Skove, Verdensnaturfonden WWF, Økologisk Landsforening og Aage V. Jensens Naturfond.

I en observatørrolle deltog: Klimarådet, Det Miljøøkonomiske Råd og IPBES

Desuden deltog: Fem rådsmedlemmer samt flere sekretariatsmedarbejdere.

Skriftlige kommentarer fra Dialogforum for Biodiversitet

Medlemmer af Dialogforum for Biodiversitet har efter udgivelsen af Biodiversitetsrådets årsrapport 2022 haft mulighed for at kommentere skriftligt på rapporten. Kommentarerne er vedlagt i sin fulde længde nedenfor. Følgene organisationer har indsendt skriftlig kommentar:

Danmarks Jægerforbund
Danmarks Naturfredningsforening
Dansk Akvakultur
Dansk Erhverv
Dansk Industri
Dansk Ornitologisk Forening
Dansk Skovforening
Danske Regioner
Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark
Foreningen for Skånsomt Kystfiskeri Producentorganisation
Friluftsrådet
Kommunernes Landsforening
Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.
Miljøministeriet
Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri samt Landbrugsstyrelsen
NOAH
Tænketanken Hav
Verdens Skove
Verdensnaturfonden (WWF)
Økologisk Landsforening

Grundet regeringsdannelsen i december 2022 har ministerier og styrelser, repræsenteret i Dialogforum for Biodiversitet, først haft mulighed for at kommentere på rapporten i januar 2023. Deres skriftlige kommentarer indgår i denne version.

Kommentarerne offentliggøres på www.biodiversitetsraadet.dk/dialogforum.

Biodiversitetsrådet er et uafhængigt råd, og Dialogforum for Biodiversitet har derfor ikke instruktionsbeføjelser eller skal godkende formulering af den årlige rapport, rådgivning eller anbefalinger fra rådet.

Der er foretaget mindre ændringer i dokumentet den 6. december 2023.

Biodiversitetsrådet
mail@biodiversitsraadet.dk

**DANMARKS
JÆGERFORBUND**

Danmarks Jægerforbund
Molsvej 34
8410 Rønde

Tlf. + 45 88 88 75 00

post@jaegerne.dk
13. december 2022

Vedr.: Danmarks Jægerforbunds kommentarer til Biodiversitetsrådets årsrapport 2022

Med henvisning til mail af 26. november d.å. fra biodiversitetsrådets forperson Signe Normand vedr. mulighed for at kommentere på ovennævnte rapport ønsker Danmarks Jægerforbund hermed at give følgende bemærkninger.

Først og fremmest tak for en grundig og læseværdig rapport, der giver et godt indblik i den aktuelle status for biodiversitet i Danmark. Vi er enige i, at for at vende tab af biodiversitet til fremgang, kræver det ”mere plads, mere kvalitet og mere beskyttelse” af den natur vi har.

Vi vil gøre opmærksom på, at der i kommissoriet for Rådet er fastlagt inddragelse af interessenter. I arbejdet med Biodiversitetsrådets første rapport har interessentinddragelsen ikke været påfaldende, men vi håber interessenter vil blive inddraget i højere grad i arbejdet med de kommende rapporter.

Danmarks Jægerforbund vil derfor benytte muligheden for at kommentere på de punkter i rapporten, vi finder særdeles interessante:

Biodiversitet skal øges, også uden for naturbeskyttede områder

Danmarks Jægerforbund er enige i, og bakker op om rådets 6. hovedbudskab, *”Biodiversiteten bør også styrkes uden for de beskyttede områder. Indsatser her kan medvirke til at forbedre biodiversiteten generelt og øge den funktionelle sammenhæng imellem de adskilte beskyttede naturområder samt gøre naturen mere tilpasningsdygtig over for klimaforandringer og deraf afledte effekter (s. 13)”*

DJ bifalder også at *”Biodiversitetsrådet ønsker at understrege, at hvis tabet af biodiversitet skal vendes til fremgang, må beskyttelsen af 30 % af hav- og landarealet ikke føre til yderligere forringelse af eksisterende naturindhold på de resterende 70 %. Der bør sikres et større naturindhold, også uden for de beskyttede naturområder. Dette er også i tråd med EU’s biodiversitetsstrategi og naturdirektiver, hvis overordnede målsætninger i princippet gælder for hele EU’s land- og havareal, og hvor beskyttede områder blot er ét af flere redskaber til at opfylde disse (s. 19).”*

Vi ser desuden budskabet om en bred biodiversitetstilgang og økologisk integritet som vigtig, frem for at der udelukkende fokuseres på sjældne arter eller særlige naturtyper.

Det glæder Danmarks Jægerforbund af der er opmærksomhed på naturen i det generelle landskab og ikke kun i de udpegede områder. Dog mener vi, der bør være langt mere fokus på denne del i rapporten, da det åbne land udgør en stor del af Danmarks areal, og behovet for at øge biodiversiteten her har længe været presserende.

Jagt- og fiskeriforbud på strengt beskyttede områder

Danmarks Jægerforbund har med forundring læst, at Biodiversitetsrådet anbefaler generelt at udtage rekreativ jagt og fiskeri fra de strengt beskyttede områder. Her sidestilles jagt og fiskeri med *"erhvervsmæssigt landbrug, skovbrug og råstof-indvinding såvel som erhvervsmæssig indsamling af svampe og bær (s.121)"* fordi alle aktiviteter udtager naturressourcer fra områderne.

Det er uklart om rådet mener at de "ressourcer" som fjernes fra strengt beskyttede områder ved jagt, kan sidestilles med erhvervsmæssigt landbrug. Umiddelbart er ikke-erhvervsmæssig indsamling af bær tilladt. Vildtet er ikke en "ressource" man som sådan råder over på ejendomsniveau, men flytter sig over ejendomsskel.

Til gengæld skrives der: *"For de fleste områder og naturtyper ser Biodiversitetsrådet som udgangspunkt ikke store konflikter imellem hensynet til naturen og det, at mennesker færdes i de strengt beskyttede områder. Alle aktiviteter bør dog som udgangspunkt alene tillades efter konkrete vurderinger af de enkelte områder med fokus på særligt forstyrrende aktiviteter samt særligt følsomme arter og deres levesteder (s.121)"*

Vi kan forstå, at der ud fra et forsigtighedsprincip er foretaget en vurdering af, at jagt og fiskeri ikke skal indgå i de strengt beskyttede områder. Vi vil gerne sætte spørgsmålstegn ved, hvorfor forsigtighedsprincippet, uden fagligt belæg, peger på netop jagt og fiskeri, og ikke de andre måder for mennesker at færdes i naturen?

Rådet fremhæver at *"ingen landarealer kan med sikkerhed siges at opfylde kravene til strengt beskyttede områder, men op mod 2,3 % af landarealet kan potentielt komme i betragtning."* Ved en gennemgang af kriterierne K6-K10 på side 111 fremgår det at de fondsejede arealer opfylder kriterierne K6-K9, og at kun arealstørrelsen K10 kræver en individuel vurdering. Det kan derfor undre at Biodiversitetsrådet anbefaler et generelt forbud mod jagt, uden forudgående individuel faglig vurdering på strengt beskyttede naturarealer, når der på flere af de fondsejede arealer, som fremgår af kortet på side 105, drives jagt på klovbærende vildt, som i biodiversitetsmæssig sammenhæng anses som værende nøglearter.

Danmarks Jægerforbund mener ikke man bør forbyde jagten pr. automatik, men derimod anbefaler vi at der, i lighed med andre friluftaktiviteter, i hvert område ud fra en faglig vurdering, opstilles retningslinjer for jagtens omfang, jagtformer og arter. Endelig skal vi minde om at jagt også indebærer regulering af invasive arter som mårhund og vaskebjørn.

Øge datagrundlag til Rødliste-arbejdet

I rapporten står der: *"Hvis Den danske Rødliste med sikkerhed skal kunne bidrage til at vurdere, om tabet af biodiversitet i Danmark er vendt til fremgang, er der behov for at styrke rødlistearbejdet (s. 49)"* Danmarks Jægerforbund anser det som særdeles vigtigt, at forvaltning af vores arter sker på et videnskabeligt grundlag. Derfor bakker vi op om at øge datagrundlaget, Danmark og EU lægger til grund for forvaltningsplaner.

Vigtighed af lokal opbakning

"Der er international evidens for, at de naturbeskyttelsesområder, der har udviklet konflikthåndteringsstrategier, der inddrager og samarbejder med interessenter og lokalbefolkningen, og samtidig udvikler naturfremmende incitament, har en større chance for at nedtrappe konflikter og på sigt opnå naturbeskyttelsesmålene (Rapporten s. 149)."

For at nå vores biodiversitetsmål, er det afgørende at sikre lokal opbakning. Derfor anser DJ det for problematisk for det lokale ejerskab og involvering, at man på forhånd fravælger engagerede brugergrupper som jægere og lystfiskere, som i mange sammenhænge bidrager aktivt til naturforvaltningen i Danmark.

Øget biodiversitet kræver god naturdannelse

"Øget viden og bevidsthed om biodiversitet skal forankres i befolkningen, og der bør gives muligheder for at engagere sig og bidrage til forbedringer af biodiversiteten. Uddannelse, naturbesøg og friluftaktiviteter er vigtige elementer i denne naturdannelse (Hovedbudskab 9, s.13)."

Som rådet skriver, er engagement, viden, naturbesøg og friluftaktiviteter vigtige elementer i den naturdannelse som rådet anbefaler, hvilket understøtter Danmarks Jægerforbunds holdning om, at brugergrupper og friluftaktiviteter, som f.eks. rekreativ jagt og fiskeri, ikke uden forudgående faglig vurdering bør forbydes i strengt beskyttede områder hverken på land eller på havet.

Jægerne som en del af god biodiversitet

Danmarks Jægerforbund anser øget biodiversitet og genskabelse af velfungerende økosystemer, som en forudsætning for fremtidens livsudfoldelse - og som en forudsætning for "God jagt i generationer", titlen på Danmarks Jægerforbunds strategi. Derfor ser vi frem til at følge - og til at diskutere - Biodiversitetsrådets arbejde i de kommende år.

Spørgsmål vedrørende ovenstående kommentarer eller ved behov for uddybelse, bedes rettet til naturkonsulent Mikala Vildgaard, Afdelingen for Rådgivning og Uddannelse. Telefon: 52196710. Mail: mvi@jaegerne.dk

Venlig hilsen
Danmarks Jægerforbund

Claus Lind Christensen
Formand

Direkte tlf. + 45 27 80 28 55
E-mail clc@jaegerne.dk

Dato: 12. december 2022

Danmarks Naturfredningsforenings kommentarer til Biodiversitetsrådets årsrapport 2022

Danmarks Naturfredningsforening (DN) vil gerne kvittere for Biodiversitetsrådets fremragende årsrapport, *'Fra tab til fremgang - beskyttet natur i Danmark i et internationalt perspektiv'*. Rapporten giver med dens klare hovedbudskaber et solidt fagligt afsæt for de kommende års naturpolitiske arbejde og vil bidrage til at kvalificere den offentlige debat og de politiske beslutninger på biodiversitetsområdet.

DN vil gerne - som medlem af Dialogforum for Biodiversitet – takke for muligheden for at kommenterer på anbefalingerne i Biodiversitetsrådets årsrapport.

DN har nogle overordnede kommentarer samt nogle mere tekstnære kommentarer til Biodiversitetsrådets årsrapport som følger nedenfor:

Overordnede kommentarer

DN bemærker, at Biodiversitetsrådet konkluderer, at de igangsatte biodiversitetsindsatser i Danmark, herunder indsatserne i Natur- og biodiversitetspakken, vil bidrage positivt til at forbedre biodiversiteten, men at de er utilstrækkelige i forhold til at vende tabet af biodiversitet i Danmark til fremgang. DN mener, at konklusionen bør ses som en kraftig opfordring til Folketinget om, at naturbeskyttelsen i Danmark skal op i et helt andet gear, hvis vi skal gøre os reel forhåbning om at vende tabet af biodiversitet.

DN hæfter sig desuden ved, at Biodiversitetsrådet konkluderer, at der skal afsættes markant mere plads til naturen i Danmark, hvis tabet af Danmarks biodiversitet skal vendes til fremgang og at Biodiversitetsrådet understreger, at de større sammenhængende naturområder af høj kvalitet, der tilsammen er nødvendige for at beskytte og øge biodiversiteten i Danmark, ikke kan opnås alene ved eksisterende naturområder. Biodiversitetsrådet påpeger desuden i den sammenhæng, at hvis man vil sikre fremgang i biodiversiteten, kræver det, at arealer, der i øjeblikket anvendes til bl.a. landbrug, skovbrug og fiskeri, målrettet og permanent omlægges til natur.

DN bemærker, at Biodiversitetsrådet konkluderer, at de gennemgribende ændringer, der skal til for at vende tabet af biodiversitet til fremgang, kræver revision af eksisterende incitamentsstrukturer, der skader biodiversitet, og etablering af nye incitamentsstrukturer, der fremmer biodiversitet. DN er meget enig i, at det er en afgørende forudsætning for at komme i mål med 30% beskyttet natur, at vi får fjernet de mange barrierer og uhensigtsmæssigheder der i dag findes i både lovgivning og tilskudsmuligheder og at vi samtidig får styrket positive incitamenter for private lodsejer i forhold til at udlægge områder til natur og genoprette natur. DN anser det for en helt central opgave for den kommende regering at få sat gang i en revision af den nuværende incitamentsstruktur.

DN finder det yderst interessant, at Biodiversitetsrådet kommer frem til den konklusion, at der er behov for en biodiversitetslov, der fastsætter mål og rammer for den nationale biodiversitetsindsats og at denne lov bør sikre, at de nødvendige indsatser igangsættes, monitoreres og evalueres, så tabet af biodiversitet er vendt til fremgang inden 2030 med det langsigtede mål, at naturlige økosystemer genoprettes, så de lever op til deres fulde biodiversitetspotentiale inden 2050. DN bakker fuldt ud op om denne anbefaling og mener at det er en bunden opgave for en kommende regering at foranstalte den politiske udmøntning af denne anbefaling. DN har gennem længere tid arbejdet for en biodiversitetslov med bindende mål og og anser Biodiversitetsrådet anbefaling som et fagligt rygstød for et kommende arbejde henimod en biodiversitetslov med ambitiøse bindende målsætninger.

Øvrige kommentarer

Opgørelserne af arealer af "Beskyttet" og "Strengt beskyttet" natur

DN bemærker, at Biodiversitetsrådet peger på, at de officielle danske tal for beskyttet natur, som den danske stat indrapporterer til EU og FN, i realiteten ikke dækker over beskyttet natur. DN forventer at den kommende regering vil sørge for at der bliver rettet op på dette og de korrekte tal for henholdsvis strengt beskyttet og beskyttet natur i Danmark indberettes til henholdsvis EU og FN.

DN har en række opklarende og forståelsesmæssige spørgsmål til opgørelserne af arealerne af beskyttet natur til lands og til havs, som vi gerne vil drøfte med rådet i anden sammenhæng.

Realiseret og ikke-realiseret beskyttelse på havet

Generelt om hhv. beskyttet og strengt beskyttet havnatur, så anbefaler DN at det klart beskrives, at der i realiteten er meget lidt reelt beskyttet/strengt beskyttet havnatur, men at udspillet i havplanen kan se ud til at ændre dette til det bedre – dog vil både effektueringen af den beskyttede og strengt beskyttede havnatur, tage mange år at få realiseret, da flere af områderne ligger udenfor den danske territorialgrænse, og her skal beskyttelsen igennem en Artikel 20-proces, hvor andre lande med fiskerirettigheder, skal bakke op om at fiskeriet udelukkes fra områderne. Dette er en proces der kan tage mange, mange år før havnaturen reelt kan betragtes som beskyttet.

DN bemærker Biodiversitetsrådets konklusion om, at tabet af biodiversitet i de danske havområder blandt andet skyldes fiskeri (især med bundslæbende redskaber) og udledningen af næringsstoffer. DN mener, at det er helt afgørende for havets biodiversitet, at der politisk arbejdes for at begrænse påvirkningen af disse presfaktorer gennem bl.a. udlægning af strengt beskyttede områder og flere trawlfrie områder samt gennem en målrettet reduktion af udledningen af næringsstoffer. DN er også glad for, at Biodiversitetsrådet sætter fokus på, at stort set ingen af vores Natura 2000-områder har en reelt og effektiv beskyttelse.

DN er enig med Biodiversitetsrådet i, at der skal arbejdes for at den del af havområdet der ikke har en beskyttelse også skal forvaltes bæredygtigt og økosystembaseret, således at vi ikke overudnytter havets ressourcer og økosystemtjenester, men sikrer at havet i fremtiden bliver sundt og robust, og kan sikre et bæredygtigt og fiskeri.

DN's forslag til Biodiversitetsrådet kommende arbejde

Naturbaserede løsninger – særligt med fokus på naturgenopretnings klimaeffekt

Vi står overfor både en biodiversitetskriser og en klimakrise og vi ved i dag, at intakte og robuste økosystemer – både på land og til havs i form af fx ålegræsenge og urørte skov - er vigtige levesteder for mange arter og samtidig kan bidrage til at modvirke klimaforandringer i kraft af deres evne til at optage og lagre CO₂. Det er DN's håb at der fremadrettet vil arbejdes mere ambitiøst fra politisk side i forhold til at

udnytte synergier mellem natur- og klimatiltag på land og til havs, og at vi i langt højere grad ser på udfordringerne på tværs af de to kriser. En vigtig forudsætning herfor er mere konkrete faglige anbefalinger i forhold til forskellige naturgenopretningstiltag og deres klimaeffekter og DN vil derfor gerne anbefale Biodiversitetsrådet at kigge nærmere på dette i deres kommende arbejde.

Incitamentsstrukturer og værdisætning af synergier og økosystemtjenester

DN anbefaler at Biodiversitetsrådet i deres kommende arbejde har et stærkt fokus på incitamentsstrukturer samt værdisætning af synergier og økosystemtjenester.

Biodiversitetsrådet peger i sine anbefalinger på behovet en revidering af eksisterende incitamentsstrukturer, der skader biodiversitet, og etablering af nye incitamentsstrukturer, der fremmer biodiversitet hvis vi skal lykkes med at vende tabet af biodiversitet til fremgang. Danmark har en international forpligtelse at sikre positive incitamenter for biodiversitet og en forudsætning for i praksis at anspore private jordejere til at genskabe og tage vare på naturen. Under den nu tidligere S-regering blev et "loveftersyn" iværksat med henblik på bl.a. at afdække uhensigtsmæssige incitamentsstrukturer. Såfremt den kommende regering fortsætter arbejdet, anbefaler DN at Biodiversitetsrådet forholder sig til udkommet af et eventuelt loveftersyn og udmøntningen af dette i sin rapport for 2023.

Biodiversitetsrådet peger i årsrapporten fra 2022 på at 'hvis vi skal vende tabet af biodiversitet til fremgang og sikre en langvarig genopretning mod intakte og funktionelle økosystemer, er der behov for grundige miljøøkonomiske analyser, sikring af de rigtige incitamenter, forankring af viden om biodiversitet i befolkningen samt sikring af en styrket retlig ramme for biodiversiteten i Danmark'. DN anbefaler at Biodiversitetsrådet i sin 2023 rapport angiver konkrete anbefalinger til hvordan miljøøkonomiske analyser kan integrere værdisætning af synergier (fx klima, drikkevandsbeskyttelse, udtagning af lavbundslande, klimasikring) samt værdisætning af økosystemtjenester i dansk naturforvaltning, herunder som grundlag for at tilvejebringe positive incitamenter til at genskabe og beskytte natur. Skal vi øge naturarealet og styrke biodiversiteten markant i de kommende år, er det helt afgørende, at eventuelle økonomiske værdiforøgelse der følger af naturtiltag indgår i de samlede beregninger af omkostninger til investering i naturgenopretning. DN vil derfor gerne opfordre til at der således også kigges nærmere på eventuelle samfundsøkonomiske fordele ved, øget biodiversitet og robuste økosystemer.

Beskyttelse af Natura 2000 områder på havet

DN vil anbefale, at Biodiversitetsrådet i deres kommende arbejde kommer med anbefalinger til hvordan Natura 2000-områderne på havet kan opnå en effektiv og reel beskyttelse og anbefalinger til hvordan den kan iværksættes indenfor planperioden 2022-2027. En sådan beskyttelse af Natura 2000 områderne vil også bidrage til at opfylde flere krav i Havstrategidirektivet og bidrage til at opnå god økologisk tilstand i nogle havområder, hvilket egentlig skulle have været opnået i 2020. En styrket beskyttelse af Natura 2000-områderne på havet vil formodentlig også bidrage til at nå nogle af Vandrammedirektivets krav og målsætninger, der alle har deadline i 2027.

Biodiversitetsrådet

mail@biodiversitetsraadet.dk

Aarhus den 15. december 2022

Bemærkninger til Biodiversitetsrådet årsrapport 2022

Tak for muligheden for at fremsende kommentarer. Dansk Akvakultur er afhængige af og ønsker et godt miljø med en god biodiversitet, så derfor hilser vi reelle initiativer til at sikre dette velkomne.

Akvakultur er sunde fødevarer med et lavt klima- og miljøaftryk samt god areal-effektivitet pr. kilo produceret fisk og skaldyr. Ifølge EU's Farm to Fork strategi¹ skal vores fødevarereproduktion, der i dag står for en tredjedel af den globale udledning af drivhusgasser, omstruktureres, og her bør akvakultur spille en central rolle.

Akvakultur har et betydeligt lavere CO₂ aftryk end anden terrestrisk animalsk produktion (Farm to Fork Strategi, BFA 2021²; Ocean Panel 2021³, Gephart et al., 2021⁴). Derudover er akvakulturprodukter sunde, og har sammen med øvrige blå proteiner en unik fødevarer sammensætning (Golden et al., 2021⁵; Stuchtey et al. 2020⁶). Ydermere har opdrættede fisk et lavere arealbehov (land-use) end anden landbaseret protein (Our world in data⁷).

Desuden kan nogle former for akvakultur bidrage til økosystemservice og forbedret biodiversitet, f.eks. etablering af biogene rev, udlægning af ekstensive plantelaguner og produktion af udsætningsfisk til naturgenopretning, ligesom akvakultur kan lette presset på de vilde fiskebestande.

Kostrådene anbefaler desuden, at danskerne øger deres forbrug af fisk og skaldyr med ca. 66 pct. af hensyn til klima og sundhed⁸.

Da akvakultur bør spille en central rolle i den grønne omstilling af fødevarereproduktionen⁹, skal der ikke opstilles unødige barrierer i rapporten for fastholdelse og udvikling af akvakultur¹⁰, hverken på land eller til havs. Akvakultur er allerede strengt reguleret både i forhold til EU-regler og nationale regler.

¹ https://ec.europa.eu/food/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en

² BFA, 2021. www.bluefood.earth

³ Ocean panel, 2021. www.oceanpanel.org

⁴ Gephart et al., 2021. Environmental Performance of Blue Foods. Nature 597, 360-365.

⁵ Golden et al., 2021. Aquatic foods to nourish nations. Nature 598, 315-320

⁶ Stuchtey et al., 2020. Ocean Solutions that Benefit People, Nature and the Economy. Available online at [executive-summary-ocean-solutions-report-eng.pdf \(oceanpanel.org\)](https://www.oceanpanel.org/~/media/Files/Executive-Summary-Ocean-Solutions-Report-Eng.pdf)

⁷ <https://ourworldindata.org/grapher/land-use-protein-poor>

⁸ <https://altomkost.dk/raad-og-anbefalinger/de-officielle-kostraad/spis-mindre-koed-vaelg-baelgfrugter-og-fisk>

⁹ https://ec.europa.eu/food/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en

¹⁰ Strategiske retningslinjer for en mere bæredygtig og konkurrencedygtig akvakultur i EU i perioden 2021-2030

Ingen faglig begrundelse for friholdelse af beskyttede områder for biologiske produktionsanlæg

I rapporten foreslås flg. konkrete anbefaling for indsatsen i både beskyttede og strengt beskyttede områder (side 140 og 141): *"Områderne bør friholdes for biologiske produktionsanlæg samt andre lokale kilder til næringsstoffer og organisk berigelse af sedimenter."*

Der er ingen faglig begrundelse for at anbefale, at beskyttede områder friholdes for biologiske produktionsanlæg. Ved korrekt regulering og lokalisering vil et akvakulturanlæg, såsom et muslingeopdræt, et offcoast/offshore havbrug eller et tangelanlæg, ikke medføre gener på beskyttede områder.

For alle akvakulturanlæg (biologiske produktionsanlæg) skal der inden etablering gennemføres en miljø- og habitat(konsekvens)vurdering der sikrer, at aktiviteten ikke vil medføre en negativ påvirkning på et beskyttet område mm., og ved etablering skal der løbende gennemføres egenkontrol og monitoring, så det sikres at der ikke sker en negativ påvirkning. Derudover er eksisterende anlægs potentielle påvirkning på et beskyttet område vurderet under en tilladelses-/godkendelsesordning, der sikrer at et områdes integritet ikke påvirkes negativt af produktionen. Dette følger også EU's retningslinjer om akvakultur og Natura 2000¹¹.

EU's strategiske retningslinjer for akvakultur (2021-2030)¹² påpeger, at der er to vigtige forudsætninger for, at akvakultur kan bidrage til opbygningen af et bæredygtigt fødevarer system hhv. adgang til vand og arealer, og en lovgivningsmæssig og administrativ ramme, der er gennemsigtig og effektiv.

"2.1. Der er to vigtige forudsætninger for, at EU's akvakultursektor kan vokse som en modstandsdygtig og konkurrencedygtig sektor: adgang til arealer og vand og en lovgivningsmæssig og administrativ ramme, der er gennemsigtig og effektiv."

At indføre de foreslåede begrænsningen for adgang til arealer samt yderligere komplicere den administrative ramme for akvakultur er i modstrid med EU's strategiske retningslinjer for akvakultur.

- **Anbefalingen bør udtages af rapporten, da den ikke er fagligt begrundet og er i modstrid med EU's strategiske retningslinjer for akvakultur jf. ovenstående.**
- **Alternativt til udtagning er at ændre anbefalingen, så den følger rapportens anbefalingen for andre former for fiskeri end med bundsløbende redskaber¹³ f.eks.: *Biologiske produktionsanlæg (akvakultur) kan godt finde sted, men det bør dog sikres ved en faglig vurdering af det konkrete anlæg i det konkrete område, at aktiviteten ikke i væsentlig grad skader områdernes biodiversitet.***

¹¹ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/pdf/guidance_on_aquaculture_and_natura_2000_en.pdf

¹² Strategiske retningslinjer for en mere bæredygtig og konkurrencedygtig akvakultur i EU i perioden 2021-2030

¹³ Rapportens side 141: *"Andre former for fiskeri end med bundsløbende redskaber kan godt finde sted, men det bør dog sikres ved en faglig vurdering af de enkelte områder, at aktiviteterne ikke i væsentlig grad skader områdernes biodiversitet."*

Havplanen

På side 142 fremgår flg. vedr. havplanen: *"I planen er desuden en meget stor del af havarealet afsat til andre anvendelser, herunder vedvarende energi (typisk havvindmølleparker), energiøer, CO2-lagring, muslingeopdræt, kabler og rørledninger, skibstrafik m.m."*

Det er ikke korrekt, at der er afsat arealer til disse aktiviteter. Der er i stedet udlagt udviklingszoner, hvor man netop inden for disse områder kan ansøge, og dette er bestemt ikke ensbetydende med, at arealerne er afsat til den bestemte aktivitet.

- **Rapporten bør ændres, så misfortolkning bliver rettet. Teksten kan f.eks. ændres til:** *I planen er desuden udlagt en stor del af havarealet til udviklingszoner til andre anvendelser, herunder vedvarende energi (typisk havvindmølleparker), energiøer, CO2-lagring, muslingeopdræt, kabler og rørledninger, skibstrafik m.m.*

Akvakultur bør spille en central rolle i forhold til den grønne omstilling samt samfundskriser

Det nævnes i rapporten side 148, at vi befinder os i en række kriser: *"Vi befinder os midt i flere internationale samfundskriser, bl.a. en biodiversitetskriser og en klimakrise. Hertil kommer flere samfundsudfordringer knyttet til mangel på fødevarer og energi."*

Da akvakultur netop kan spille en afgørende rolle i forhold til de nævnte kriser ved produktion af miljø-, klima- og areal-effektive sunde fødevarer, bør rapporten påpege dette, og ikke stille hindringer i vejen for fastholdelse og udvikling af bæredygtig akvakultur. At bæredygtig akvakultur bør spille en væsentlig rolle i den grønne omstilling af fødevarerproduktionen bør fremgå af planen.

Udover ovenstående bakker vi op om Landbrug & Fødevars fremsendte kommentar til Biodiversitetsrådets årsrapport 2022.

Med venlig hilsen

Dansk Akvakultur

Lisbeth Jess Plesner

Kommentar fra Dansk Botanisk Forening er tilbagekaldt

Biodiversitetsrådet
Universitetsbyen 81
8000 Århus C

Den 13. december 2022

Dansk Erhvervs kommentarer til Biodiversitetsrådets årsrapport 2022

Dansk Erhverv takker for muligheden for at give kommentarer til Biodiversitetsrådets årsrapport 2022 og ønsker samtidig at takke for en grundig og omfattende rapport.

Biodiversitetskrisen kan kun håndteres, hvis vi får styr på klimaforandringerne

Det er uomtvisteligt, at menneskelig aktivitet i stigende grad er med til at stresse og forringe biodiversiteten i Danmark. Dansk Erhverv er derfor enige i, at der skal igangsættes større indsats til gavn for den danske natur og biodiversitet.

Klimaforandringer ændrer de økologiske og geofysiske processer, hvilket fortrænger levesteder, ændrer fødegrundlaget og presser den generelle biodiversitet. Hvis de globale temperaturer stiger mere end Parisaftalens 1,5 graders målsætning, vil det få enorme konsekvenser for biodiversiteten. Derfor er det helt afgørende, at klimakrisen håndteres, hvis vi skal beskytte og genoprette biodiversiteten.

Det absolut vigtigste værktøj til at bekæmpe klimaforandringerne er hurtig og massiv reduktion i udledningen af drivhusgasser, primært gennem udfasning af fossile brændsler og kraftig udbygning af vedvarende energi på land og til havs -i sameksistens med natur og biodiversitet. Dansk Erhverv ønsker derfor en helhedsorienteret indsats, hvor bureaukratiske processer og rigid lovgivning ikke sætter en stopper for den grønne omstilling. Det vil gavne både biodiversiteten og klimaet, hvis de to kriser håndteres i tæt samspil, for deres løsning er netop hinandens forudsætning.

Sameksistens mellem naturhensyn og vedvarende energi

Behovet for vedvarende energi eksploderer i disse år, hvor vi skal håndtere klimakrisen og blive fri af Putins gas og øvrige fossile brændsler. Derfor er der behov for at afsætte tilstrækkelige arealer på land og til havs til vindmøller og solceller. Udpegning af arealer til genopretning af biodiversitet må derfor ikke stå i modsætning til udbygningen af vedvarende energi.

Dansk Erhverv er stærkt optaget af at sikre sameksistens mellem biodiversitet/natur og vedvarende energi. Ved planlægning og drift i forbindelse med VE-udbygningen bør påvirkningen af biodiversiteten derfor indtænkes. Dansk Erhverv foreslår, at der ved både udbud og åben-dør-projekter i forbindelse med havvindmølleparker stilles egnethedskriterier til bl.a. positive og negative konsekvenser for biodiversiteten, håndtering af eventuelt negative konsekvenser ved bl.a. opsætning og forslag til genopretningsprojekter.

Vurdering af den samlede menneskelige påvirkning af biodiversiteten

En øget indsats for at beskytte og genoprette biodiversiteten bør fokusere på viden om, hvordan og i hvilken grad forskellige menneskelige aktiviteter påvirker biodiversiteten. Skal vi skabe en velfungerende, robust og implementerbar handleplan for den danske biodiversitetsindsats, er det nødvendigt, at denne underbygges af evidens. Dansk Erhverv opfordrer derfor Rådet til systematisk at vurdere, hvordan f.eks. vindmøller på havet påvirker biodiversiteten i forhold til industrielt fiskeri og udledninger fra landbruget.

VVM'er bør suppleres af undersøgelser af, hvordan eksempelvis en havvindmøllepark eller en bro rent faktisk påvirkede naturen og biodiversiteten, et antal år efter projektets afslutning.

Ligeledes bør Rådet fastlægge et mål for opgørelse af de netto-positive biodiversitetseffekter. Det skal eksempelvis være muligt i forbindelse med SMV- og VVM-processer for havvindmølleparker, på baggrund af videnskabelige data og et velbegrunderet og verificeret mål for håndtering af eventuelle negative effekter. Samlet set bør der kunne redegøres for den kumulative påvirkning af biodiversiteten. Tiltag til håndtering af eventuelle negative effekter kunne eks. være ved inddragelse af genopretningsprojekter eller økosystemsdesign til fordel for biodiversiteten i forbindelse med etablering af vindmøller. På denne måde kan også de netto-positive effekter indregnes og vurderes i forbindelse med den samlede kumulative påvirkning af biodiversiteten. Det vil samtidig understøtte en mere helhedsorienteret tilgang til planlægningen og understøtte både biodiversitetsindsatsen og udbygningen af vedvarende energi.

Den nationale biodiversitetsindsats skal tænkes ind i et globalt perspektiv

Dansk Erhverv er enige i, at Danmark, som en del af det globale samfund, skal yde en større indsats i forhold til beskyttelse og genoprettelse af biodiversitet. Det er afgørende, at den negative udvikling med tab af biodiversitet og indskrænkning af levesteder vendes, og at artsdiversiteten i stedet styrkes. Ligesom klimakampen ikke stopper ved den dansk-tyske grænse, er det imidlertid vigtigt, at også biodiversitetsindsatsen tænkes ind i et globalt perspektiv. Danmark bidrager i dag til forringelse af levesteder uden for Danmarks grænser, bl.a. på grund af afskovning som følge af soja- og palmeolieimport. Forhold som dette bør inddrages i en større overordnet indsats med et mere globalt perspektiv på tab af biodiversitet.

Dansk Erhverv takker for muligheden for at komme med input og ser frem til det videre samarbejde med Biodiversitetsrådet.

Med venlig hilsen,

Kristian Lund Kofoed
Fagchef for Energi

Biodiversitetsrådets årsrapport:

Fra tab til fremgang

Beskyttet natur i Danmark i et internationalt perspektiv

Att.: mail@biodiversitsraadet.dk

Dansk Industri

Confederation of Danish Industry

Biodiversitetsrådets årsrapport 2022

Tak for muligheden for at kommentere Biodiversitetsrådets årsrapport 2022: **Fra tab til fremgang**, *Beskyttet natur i Danmark i et internationalt perspektiv*.

Helt overordnet danner rapporten grundlag for en mere kvalificeret drøftelse om, hvordan biodiversiteten fremmes i Danmark og hvordan tab kan vendes til fremgang. Årsrapportens hovedbudskaber bidrager til politisk fokus og peger på løsninger, der bidrager til øget biodiversitet.

Rapporten fokuserer primært på skovbrugets, landbrugets og fiskeriets påvirkning på beskyttet natur, tilstand og udbredelse. Der er meget få beskrivelser vedr. det omgivende samfund og dets påvirkninger på beskyttede områder på land og havområder. Det er derfor en opmærksomhed, at rapporten fremadrettet med fordel kan have en bredere vinkel i forhold til det øvrige samfunds påvirkning.

Fra et industri/virksomhedsperspektiv vil virksomhederne kunne bidrage lokalt til at forbedre naturen og biodiversiteten helt generelt og eventuelt bidrage med at skabe sammenhængende natur – virke som korridor mellem f.eks. adskilte beskyttede naturarealer.

Mange virksomheder er allerede i gang og har f.eks. gjort erhvervsarealer ”vilde” eller insektvenlige og flere med vejledning fra ”natur-eksperter”, som f.eks. Danmarks Naturfredningsforening.

Derudover er der i byerne store muligheder for at bidrage til øget natur og biodiversitet gennem arkitektur, klimatilpasningsprojekter/tilbageholdelse af vand m.m.

Inden for byggeriet samt ved infrastrukturprojekter er der ligeledes gode muligheder for at tænke natur og biodiversitet tættere ind i planlægningen.

Arealer hvor der udvindes råstoffer er endnu et eksempel på et område, som kan bidrage til naturområder. F.eks. kan gravede, næringsstoffattige arealer bidrage til god natur og øget biodiversitet.

For Dansk Industri er det således et vigtigt budskab, at ”alle” kan bidrage til at fremme natur og biodiversitet, og her kan virksomhederne spille en rolle. En konkret anbefaling

er bl.a., at det skal være nemmere at invitere naturen ind på matriklen, uden at det sætter en stopper for fremtidige anvendelser, og der er behov for at se vores naturlovgivning igennem med det formål.

Biodiversitetsdagsordenen er global og derfor vil Dansk Industri også påpege, at virksomhedernes rolle, i forhold til at bidrage til at stoppe nedgangen eller fremme biodiversitet, i stor udstrækning er rettet mod en global tilgang og en værdikædebetragtning. Sourcing af råvarer og brug af materialer er afgørende i forhold til påvirkning af biodiversitet.

I det følgende er bemærkninger til nogle af hovedbudskaberne i rapporten.

Vigtigt med et ensartet udgangspunkt – for at vurdere kvalitet og fremgang

Det er vigtigt at etablere en baseline for at kunne sætte mål for biodiversiteten, som forudsætter en løbende monitoring af arter og naturtyper. Det er endvidere vigtigt i forhold til kommende EU-regulering at kende udgangspunktet for udvikling.

Det er også helt centralt, at opgørelser af natur er i overensstemmelse med opgørelser f.eks. på europæisk niveau for at kunne sammenligne på tværs. Det er derfor en væsentlig anbefaling, at der søges at opgøre efter standardiserede opgørelsesmetoder på EU-niveau.

Dansk Industri støtter op om både Biodiversitetsrådets og regeringens forslag om en lov om natur og biodiversitet, der fastsætter mål og rammer for den nationale biodiversitetsindsats. Det er afgørende, at mål vil være transparente og baseret på standardiserede opgørelser, der både sikrer naturen men også skaber stabile rammevilkår for erhvervene.

Biodiversitet og klima skal tænkes bedre sammen

Det er med tilfredshed, at der i rapporten peges på, at biodiversitet indtænkes i forbindelse med klimatilpasning og øvrige ændringer i arealanvendelse, og at det netop kræver incitament, herunder at der er behov for revision af incitamentsstrukturer, der bidrager til biodiversitet.

Derudover bør biodiversitet også generelt tænkes mere sammen med klimatiltag, herunder naturens rolle i forbindelse med at nedbringe CO₂. Det er mange af de samme tiltag, der både kan bidrage til CO₂-reduktioner og nedbringe påvirkning af natur og biodiversitet.

For virksomheder og industrien er det f.eks. særlig relevant i forhold til råstoffer og materialer. Ved at reducere forbrug, genbruge og genanvende råstoffer og materialer, kan der spares på både på klima- og biodiversitetsregnskabet.

Øget viden og bevidsthed om biodiversitet

Øget viden og bevidsthed om biodiversitet er væsentligt både i befolkningen men også i erhvervslivet. Øget viden om konsekvenserne ved ikke at bidrage til øget biodiversitet eller natur, vil være helt centralt for både befolkningens men også for virksomhedernes fokus og indsats. Det er derfor Dansk Industris anbefaling, at viden og kommunikation opprioriteres i forhold til mere konkrete handlinger - både for borgere og virksomheder - i forhold til at bidrage til øget biodiversitet.

Vende tabet af biodiversitet kræver flersidige indsatser – og miljøøkonomiske analyser
Dansk Industri ser positivt på, at Biodiversitetsrådet peger på ”behovet for grundige miljøøkonomiske analyser, sikring af de rigtige incitamenter, forankring af viden om biodiversitet i befolkningen samt sikring af en styrket retlig ramme for biodiversiteten i Danmark”.

Herunder, at udpegning af nye områder til natur skal foretages på baggrund af omkostningseffektivitetsanalyser. Det er endvidere væsentligt, at Biodiversitetsrådet også peger på behovet for at undersøge, hvordan en reform af de økonomiske støtteordninger og incitamenter bedre kan bidrage til biodiversitetsgavnende aktiviteter.

Helt generelt er det væsentligt, at der træffes beslutninger på et solidt vidensgrundlag, så der skabes klarhed om, hvilke arealer der i fremtiden skal reserveres til natur, og hvilke der kan sikre f.eks. forsyninger af træ.

Skov

Udlægningen af urørt skov vil bl.a. påvirke skovbrugserhvervet. I den forbindelse peger Biodiversitetsrådet på, at der er brug for en indsats i gamle løvskove på private arealer.

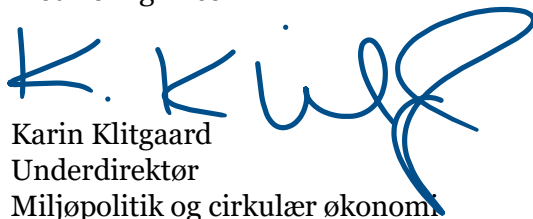
Det er svært at se, hvordan denne anbefaling skal holdes inden for de afsatte midler i natur- og biodiversitetspakken. Skal arealet med privat urørt skov øges, er det helt essentielt at fastholde princippet om, at udlæg af private arealer med urørt skov skal ske på frivillig basis og mod erstatning. Det samme gælder ændringer i forvaltningen af de allerede beskyttede områder.

Det anbefales, at der foretages analyser af, hvor langt man kan nå gennem biodiversitets tiltag i den bæredygtigt drevne skov. Der er forsøg i gang i privat regi, der tyder på, at man kan komme rigtigt langt i forhold til at forbedre biodiversiteten i en produktionsskov.

Det er afgørende at ihukomme, at langt de fleste biodiversitetsforbedrende tiltag tager tid. Rådet skriver, at effekten af den nuværende indsats på op mod 75.000 ha urørt skov først vil have en betydelig positiv effekt, når skovene har udviklet sig til naturlige skove om mindst 100 år.

Biodiversitetskrisen løses derfor ikke i denne regeringsperiode, hvorfor langsigtede planer, der tager højde for en relativt stor tidsforskydelse, er afgørende.

Med venlig hilsen

Karin Klitgaard
Underdirektør
Miljøpolitik og cirkulær økonomi

Kommentarer fra DOF til Biodiversitetsrådets årsrapport 2022

Først og fremmest stor tak for en flot og meget vigtig rapport samt et godt møde den 29. november. Rapporten har helt sikkert været et kæmpe arbejde at få på plads, og forhåbentlig vil den være endnu en byggesten til en langt bedre naturbeskyttelse og -forvaltning i Danmark.

På den baggrund kan det næsten virke småligt at påpege nogle fejl/mangler, men det er jo det, I beder om. Opfat derfor nedenstående som et konstruktivt bidrag til brug næste gang.

I betragtning af, at rapportens undertitel er *Beskyttet natur i Danmark i et internationalt perspektiv*, er det påfaldende, at der så vidt vi kan se, ikke står et kvibord om Danmarks særlige ansvar for forekomster af international betydning.

Sagen er jo den, at næsten al biodiversitet i Danmark udgøres af vidt udbredte arter og naturtyper, som i mange tilfælde endog er udbredt langt ind i Asien. Det ændrer naturligvis ikke på, at Danmark skal yde sit rimelige bidrag til at opretholde og/eller forbedre levevilkårene for denne biodiversitet både af hensyn til vores nationale forpligtelser og international naturbeskyttelse.

I modsætning hertil har Danmark et helt ekstraordinært ansvar for millioner af især trækkende, fældende og overvintrende vandfugle så langt væk fra som arktisk Canada i vest til langt ind i Sibirien i øst. Vores lavvandede havområder og kyster – herunder ikke mindst Vadehavet – huser således bl.a. de største kendte koncentrationer af overvintrende dykænder, hvilket er årsagen til, at Danmark har udpeget et endog meget stort antal EU-fuglebeskyttelsesområder med sådanne vandfugle på udpegningsgrundlaget. I alt drejer det sig om 92 områder med 92 flyway-bestande (tilfældigt at der er samme tal) af 63 vandfuglearter. Se venligst yderligere i Bilag 1.

Dette står der intet om i rapporten, hvor trækfugle og andre migrerende arter i det hele taget knap nok nævnes. Den eneste anden danske biodiversitet, der tilnærmelsesvis er i samme klasse, er mig bekendt den atlantiske klithede, som jeg i øvrigt heller ikke har kunnet finde omtale af i rapporten.

De største trusler mod disse vandfuglebestandes trivsel er i dag (hvor inddigninger og afvanding stort set er ophørt) forstyrrelser fra havvindmølleparker (der fortrænger fuglene i mange kilometers afstand), jagt og andre rekreative aktiviteter. Bl.a. titusinder af fældende dykænder er blevet fortrængt fra vigtige fældepladser, idet fældningen, hvor fuglene ikke kan flyve i 3-4 uger og er 'hysterisk' sky, ligger i juli-august, hvor rekreativ sejlsads er særlig intensiv.

Hvis nogen mener, at et lille frugtbart land som Danmark (uden bjerge og 'ødemarker') ikke skal leve op til 30/10 %-målsætningen for beskyttet natur på land, så er det oplagt omvendt at argumentere for, at vi som marin 'stormagt' er forpligtede til at udpege mere end 30/10 % på havet.

Dette fører videre til diskussionen af, hvad der her i landet kvalificerer til hhv. beskyttet og strengt beskyttet natur? Her har vi som nævnt rigtig mange (og store) EU-fuglebeskyttelsesområder langs kysterne og på havet, men beskyttelsen lever ikke op til rimelige krav. Ud over de velkendte presfaktorer udgør jagt og andre forstyrrelser et stort problem, hvor det især skurrer, at der generelt er jagt – inklusive motorbådsjagt – selv på arter på områdernes udpegningsgrundlag, som I selv påpeger i rapporten. Her er forstyrrelserne og den tilhørende stærke øgede skyhed blandt jagede bestande formentlig et større problem end afskydningen.

På land er der et andet problem med EU-fuglebeskyttelsesområderne, idet der i flere sammenhænge

nærmest er gjort nar af – og antydningssvis også i jeres rapport – at flere EU-fuglebeskyttelsesområder inkluderer omdriftsarealer. Men disse arealer er udpeget af hensyn til internationalt betydningsfulde forekomster af pibesvaner, sangsvaner, adskillige arter gæs samt hejler. Truslerne er ikke landbrugsdriften, men etablering af VE-anlæg og anden infrastruktur, og det beskyttede deres status i høj grad mod. Siden afskaffede Esben Lunde Larsen beskyttelsen af næsten alle de privatejede områder, så vi i dag er væsentligt dårligere stillet end tidligere.

Disse områder lever næppe op til kravene til de 30 % beskyttet natur, men man kan ikke først som forskere have været med til at udpege disse områder som internationalt betydningsfulde og siden se til, mens de nedgøres. Der er brug for dem også. Det samme gælder flere marine EU-fuglebeskyttelsesområder, hvor truslerne er mere vindmøller og andre forstyrrelser end fiskeri.

I modsætning hertil har vi en række EU-fuglebeskyttelsesområder, hvis kvaliteter for bl.a. ynglende engfugle – Danmarks nok mest truede fuglegruppe – er betingede af ekstensiv landbrugsmæssig udnyttelse (slåning og græsning). En række af disse områder hører til blandt vores mest værdifulde naturområder og bør efter DOFs mening regnes med blandt de 10 % strengt beskyttede områder, idet den landbrugsmæssige udnyttelse i videst muligt omfang er underordnet hensynet til de ynglende engfugle. Vi tænker her fx på Tipperreservatet, de statsejede dele af Tøndermarsken, Bygholmen i Vejlerne i Thy, Saltholm og Fugleværnsfondens arealer på Nyord.

På den særligt positive side vil vi godt fremhæve denne sætning blandt de afsluttende anbefalinger (p. 154, slutningen af 2. afsnit i 1. spalte): "Herudover bør det undersøges hvorledes en reform af de økonomiske støtteordninger og incitamenter kan bidrage til at mindske biodiversitetsskadelige aktiviteter og til at øge biodiversitetsgavnende aktiviteter." Tilsvarende gælder resten af afsnittet, som omhandler konflikthåndtering, og hvor Collective Impact jo så glimrende har anvist vejen.

Endelig glæder vi os over Biodiversitetsrådets 6. hovedbudskab (p. 13): "Biodiversiteten bør også styrkes uden for de beskyttede områder. Indsatser her kan medvirke til at forbedre biodiversiteten generelt og øge den funktionelle sammenhæng imellem de adskilte beskyttede naturområder samt gøre naturen mere tilpasningsdygtig over for klimaforandringer og deraf afledte effekter."

Det ligger jo i fuldstændig og klar forlængelse af Bengtsson *et al.* (2021), p. 963: "The dynamic nature of ecosystems, also within reserves (to the dismay of some conservation biologists), will become increasingly important under climate change. For species not to go extinct as the climate becomes warmer, they will need to migrate across production landscapes. These landscapes need to have enough suitable habitat forming a functional green infrastructure to allow species to persist. The future of biodiversity and ecosystem services (now also called Nature's Contributions to People; NCP) thus depends on how well society manages and designs both protected areas and production landscapes."

Altså ikke nogen anbefaling af, at vi skal intensivere landbrugsdriften på produktionsarealerne for at skabe plads til natur – et budskab, som Kleijn også afviste på IPBES-konferencen på Moesgaard den 30.11.22 ved at påpege, at der overhovedet ikke er brug for en intensivering, men derimod en mere hensigtsmæssig anvendelse af landbrugsprodukterne.

Hans Meltofte

p.v.a. DOFs Naturpolitiske Udvalg, 6. december 2022

Bilag 1. Danske vinterbestande af vandfugle med ≥ 10 % af individerne overvintrende her i landet i relation til de relevante flywaybestande. Udarbejdet af Henrik Wejdling.

Art	Videnskabeligt navn	Wetlands International 2016-21 1 %	Note	DCE, DK-be- stand Vinter	År	Gennemsnit, vinter	DK vinter, % af flyway
Knortegås, Lysbuget (ssp. hrota)	<i>Branta bernicla hrota</i>	100		7920	2017		79
Toppet Skallesluger	<i>Mergus serrator</i>	860		49500	2013-16		58
Ederfugl	<i>Somateria mollissima</i>	9.800		396000-592000	2016	494000	50
Sangsvane	<i>Cygnus cygnus</i>	1.200		57578	2017		48
Sortand	<i>Melanitta nigra</i>	7.500	eller 12.000 *	184000-371000	2016	277500	37
Lille Skallesluger	<i>Mergellus albellus</i>	300		8126	2016		27
Kortnæbbet Gås	<i>Anser brachyrhynchus</i>	860		19968	2017		23
Bramgås	<i>Branta leucopsis</i>	12.000**		164688	2017		14
Spidsand	<i>Anas acuta</i>	600		7026	2016		12
Troldand	<i>Aythya fuligula</i>	8.900		91266	2016		10
Grågås	<i>Anser anser</i>	9.600		96887	2017		10

*) Clausen et al. 2019 ansætter 1%-kriteriet for Sortand til 12.000, formentlig på basis af Note S9064 i Wetlands Internationals database:

"BirdLife International (2015) estimated 682,000-805,000 individuals wintering in Europe. 5,000-10,000 individuals can be also added for Morocco (Wetlands International 2017). Petersen (in litt. 2014) has argued that the population could be up to 1.2 million birds based on simultaneous counts from Germany and Denmark, but this should be first confirmed by the analysis of the results of the January 2016 Coordinated Baltic Seaduck Survey."

Bengtsson, J., Angelstam, P., Elmqvist, T., Emanuelsson, U., Folke, C., Ihse, M., Moberg, F. & Nyström, M. (2021) Reserves, resilience and dynamic landscapes 20 years later. *Ambio*, **50**, 962–966. <https://doi.org/10.1007/s13280-020-01477-8>

**) Flywaybestanden er utvivlsomt vokset siden CSR7.

Clausen, P., Petersen, I.K., Bregnballe, T & Nielsen, R.D. 2019. Trækfuglebestande i de danske fuglebeskyttelsesområder, 2004 til 2017. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 308 s. - Teknisk rapport nr. 148 <http://dce2.au.dk/pub/TR148.pdf>

Fredshavn, J.R., Holm, T.E., Sterup, J., Pedersen, C.L., Nielsen, R.D., Clausen, P., Eskildsen, D.P. & Flensted, K.N. 2019. *Størrelse og udvikling af fuglebestande i Danmark – 2019. Artikel 12-rapportering til Fuglebeskyttelsesdirektivet*. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 46 s. – Videnskabelig rapport nr. 363

[Wetlands International, Waterbird Population Estimates online database \(CSR7\)](#)

Bemærkninger til Biodiversitetsrådets rapport

Det er både vigtigt og positivt at sætte fokus på, hvordan vi styrker biodiversiteten. Men det er ærgerligt, at det ledsagende Dialogforum for Biodiversitet, som er nedsat med henblik på inddragelse i drøftelserne, alene får en overordnet præsentation af rapporten, hvorefter den offentliggøres i umiddelbar forlængelse heraf. Der er således ikke store muligheder for at komme med input. Muligheden for at komme med efterfølgende bemærkninger, som udgives separat frem for at blive indarbejdet i rapporten, må anses for at have ret begrænset værdi.

Biodiversitetsrådet tager EU's forslag til en målsætning om "30 pct. beskyttet og 10 pct. særlig beskyttet natur" og anvender det direkte på Danmark. Det er vigtigt at minde om, at der er tale om en fælleseuropæisk målsætning, og EU-landene samlet set allerede har ca. 26 pct. beskyttet natur. Danmark er grundlæggende et kulturlandskab, og målsætninger på 30 og 10 pct. er således meget vidtgående. Navnlig, når Biodiversitetsrådet stiller sig skeptisk overfor at indregne mange af de naturfremmende tiltag, som allerede er indført. F.eks. inden for Natura 2000-områderne, og som kun har fået lov at virke i kort tid.

Derfor savnes de økonomiske og juridiske elementer i biodiversitetsrådets anbefalinger: Hvad vil det koste samfundsøkonomisk af tage så meget jord ud af drift? Hvorledes skal det spille sammen med respekten for privat ejendomsret? Hvad betyder det for den enkelte skovejers mulighed for at forvalte sin jord? Hvilken betydning vil det have globalt, hvis vi begrænser vores træ- og fødevarerproduktion i Danmark? Risikerer efterspørgslen blot at blive imødekommet andre steder i verden, hvor biodiversiteten er langt mere sårbar, og aftrykket derfor vil være langt hårdere?

Konkret kan anføres følgende:

Vi er enig i, at der mangler viden, og at der er behov for mere forskning, monitorering og opfølgning. Dette vil være positivt. Navnlig hvis det sker med en forståelse for, at naturgenopretning – ikke mindst i skov – tager tid. Derfor er det også præmaturligt at konkludere, at f.eks. Natura 2000-tiltagene ikke har haft effekt. Tilskud blev først muligt fra 2008.

Det bør endvidere tydeliggøres, at den vigtigste årsag til, at biodiversiteten i Danmark forsat er i tilbagegang, er den intensive menneskelige arealanvendelse og manglen på store, beskyttede og sammenhængende naturområder af høj kvalitet for biodiversiteten.

Biodiversitetsrådet anbefaler, at klimaforandringer og effekterne heraf indtænkes i biodiversitetsindsatser, og at biodiversitet samtænkes med planlægningen af klimamitigering og tilpasning og andre væsentlige forhold i forbindelse med arealdisponeringen i Danmark. Det er grundlæggende positivt at der er forståelse for de forskellige balancer og hensyn.

”større sammenhængende arealer”

Biodiversitetsrådet ønsker større sammenhængende arealer. ”Som udgangspunkt bør områderne være mindst 1.000 ha, men i videst muligt omfang langt større.... Biodiversitetens grundbetingelser danner basis for biodiversitetsmålsætninger og -indsatser og understreger, at hvis tabet af biodiversitet skal vendes til fremgang, og biodiversiteten skal opretholdes på lang sigt, så er der behov for store sammenhængende naturområder af høj kvalitet, dvs. områder med funktionelle fødenet og økologiske processer samt uden interne såvel som eksterne presfaktorer.” (s.37.)”

I Dansk Skovforening deler vi opfattelsen af, at der er behov for en tilgang, der fokuserer på at bevare robuste økosystemer. Etablering af sådanne områder bør – såfremt det berører private arealer – ske via frivillighed og positive incitamenter og med respekt for den private ejendomsret.

”Manglende viden”

Biodiversitetsrådet skriver: ”Samlet vurderer Biodiversitetsrådet, at det nuværende tilgængelige videns- og datagrundlag er for mangelfuldt til med sikkerhed at kunne vurdere biodiversitetens præcise tilstand, dens løbende udvikling samt effekter af forvaltningstiltag på tværs af alle danske organismegrupper og økosystemer. S. 59

Dansk Skovforening deler opfattelsen af, at vidensgrundlaget bør styrkes. Navnlig savnes viden om, hvordan man styrker biodiversiteten i en multifunktionel kontekst. Urørt natur kan være en del af løsningen, men henset til Danmarks begrænsede areal er der behov for at samtænke biodiversitetsfremme med anden arealanvendelse.

”Urørt skov”

I forhold til urørt skov, skriver biodiversitetsrådet bl.a. ”Indsatsen bør øges, så den i væsentligt højere grad omfatter gamle løvskove på de private arealer”.

Dansk Skovforening vil gerne understrege vigtigheden af, at en sådan indsats skal ske ved frivillighed og gennem positive incitamenter. I den forbindelse er det vigtigt at holde sig for øje, at vi omkring år 1800 havde ca. 2 pct. skov tilbage i Danmark. I dag har vi 15 pct. Den private skovrejsning har således været et stort samfundsmæssigt gode og haft en lække række gavnlige effekter, inden for klima, miljø, grundvandsbeskyttelse og forbedring af biodiversitet. Der bør således skabes incitament til at udvikle skovbruget i Danmark.

Med venlig hilsen

Anders Frandsen

Direktør

3048 8450

af@danskskovforening.dk

NOTAT

Skriftlig kommentering af Biodiversitetsrådets rapport

Danske Regioner ønsker Biodiversitetsrådet tillykke med den første rapport og hilser et øget fokus på fremtidens arealanvendelse velkomment.

Det er positivt, at rådet bidrager med et overblik over, hvor meget af Danmarks land- og havareal der kan betragtes som beskyttet og strengt beskyttet, jf. de internationale arealmål om 30 % beskyttet og 10 % strengt beskyttet natur (30/10-målet). Selvom der er behov for udpegning af arealer og øget beskyttelse, er det efter Danske Regioners opfattelse vigtigt, at dette sker på en måde, hvor samplanlægning/multifunktionalitet tænkes som et understøttende redskab og som en del af løsningen.

Rapporten kan udgøre en fælles reference for de mange og tværgående indsatser, der må forventes i de kommende år.

Konkrete kommentarer:

- Det kunne være hensigtsmæssigt, at rådet i sit fremadrettede arbejde følger analysen op med konkrete bud på, hvordan omlægningen af arealerne – særligt på land – kan finde sted. Arealerne er typisk ejet af andre end staten, hvorfor der er behov for nye virkemidler, som kan sikre, at arealerne kan indgå i målopfyldelsen og gøre det attraktivt at lade arealerne overgå til natur- og biodiversitetsformål. EU's mål er ambitiøse og vanskelige at indfri, hvorfor det er vigtigt at få konkretiseret, hvordan det i praksis skal foregå, herunder hvordan økonomiske virkemidler i form af eks. tilskud, afgifter og støtteordninger og myndighedsopgaver og -redskaber såsom planlægning mv. skal implementeres og spille sammen.
- Koblingen til den kommende EU-forordning om naturgenoprettelse kunne være interessant at få præciseret i en kommende rapport. Forordningen skal bidrage til udmøntningen af EU's

biodiversitetsstrategi, men målene er umiddelbart ikke helt identiske. Forordningen supplerer de forpligtelser, der bl.a. følger af fuglebeskyttelsesdirektivet, habitatdirektivet, vandrammedirektivet mv.

- På finansloven for 2020 afsattes 2 mia. kr. fremadrettet til multifunktionel jordfordeling, som kan blive et vigtigt redskab til omstillingen af arealerne. Pilotordningen evalueres i 2022. For at sikre, at projekterne er lokalt forankret, bør projekterne ske i samarbejde med kommunerne. Men eftersom projekterne ofte går på tværs af kommunegrænser, er det relevant at undersøge, hvorvidt mere overordnet og tværgående planlægning kan sikre effektivitet og enkelthed på tværs af involverede aktører.
- Danske Regioner støtter op om, at klimatilpasning skal tænkes sammen med biodiversitet. Danske Regioner har som indspil til en ny national klimatilpasningsplan foreslået, at der udarbejdes regionale klimatilpasningsplaner, som følger vandets geografi (vandoplande) snarere end de administrative grænser. Heri er anbefalingen, at naturbaserede løsninger bør foretrækkes. Yderligere bidrag fra rådet omkring samtænkning af biodiversitet og klimatilpasning vil være yderst aktuelt og velkomment. Særligt kunne det være interessant at få vurderet potentialerne i at planlægge i større geografiske områder, når det gælder samtænkning af biodiversitet og klimatilpasning eks. i forbindelse med udtagning af lavbundsjord til vandparkering og beskyttelse af vandløbsnære arealer.
- Danske Regioner finder i den sammenhæng Biodiversitetsrådets overvejelser om samplanlægning og synergier mellem arealer til biodiversitetsformål, vedvarende energi, drikkevandsbeskyttelse, lavbundsjord, landbrugets CAP-ordning og klimatilpasning perspektivrige. I den sammenhæng kunne det være interessant yderligere at belyse om samplanlægning også kan bidrage til en økonomisk effektiv beskyttelse af naturen, ligesom finansieringskilder kan kortlægges. Det kan bidrage til indsigt i de økonomiske og planlægningsmæssige mekanismer, der kan bidrage til opfyldelse af biodiversitetsmålene. På den baggrund kunne det være interessant at få kortlagt og vurderet den nuværende organisering af de relevante opgaver med henblik på at identificere synergier ved samplanlægning/multifunktionalitet.
- Med Finanslovs aftalen for 2022 blev der afsat 170 mio. kr. til bl.a. etablering af grundvandsparker. I valgkampen har flere partier foreslået at op til 200.000 ha udlægges som grundvandsparker. Ikke alle arealer, der udlægges til grundvandsparker, overgår til natur, men det oplagt at

indtænke potentialet for bedre biodiversitet, når den mulige arealanvendelsen for grundvandsparker skal fastlægges.

- Råstofindvinding beskrives i rapporten som en aktivitet, der – særligt til havs - påvirker natur og biodiversitet og på linje med andre erhvervsmæssige aktiviteter vanskeligt kan udføres i beskyttede områder. I den forbindelse vil Danske Regioner gerne gøre opmærksom på de muligheder, der ligger i efterbehandling af råstofgrave på land til natur- og biodiversitetsformål. Mulighederne er bl.a. beskrevet i publikationen "[Efterbehandling af råstofgrave](#)", der indeholder eksempler på udnyttelse af de tidligere råstofgrave til natur-, skov- og rekreative formål. Efterbehandlingen sker typisk i samarbejder mellem virksomheder, regioner, kommuner, lokale- og naturinteressenter.
- Råstofindvinding er fundamentet for udviklingen af Danmarks infrastruktur. De udlagte graveområder lægger i dag blot beslag på ca. 1% af Danmarks areal, men holdt op imod biodiversitetsmålsætningen rummer råstofgrave et stort potentiale. Det bør Biodiversitetsrådet tage med i sine videre overvejelser. Efterbehandling til naturformål er tilmed en af de mest samfundsøkonomisk optimale måder at forbedre biodiversiteten på. Den nærrigsholdige muldjord er bortgravet og der er i mange råstofgrave allerede skabt levesteder for sjældne dyre- og plantearter inden råstofgraven er færdiggravet. Typisk er arealerne heller ikke beslaglagt til anden arealanvendelse og i mange tilfælde nært beliggende, hvilket kan skabe funktionelle sammenhænge og nye spredningskorridorer for planter og dyr i det åbne land, ligesom det kan give værdi tilbage til de naboer, der har været påvirket af den aktive råstofindvinding.
- I den sammenhæng indeholder rapporten et interessant fokus på etablering af større, sammenhængende arealer til biodiversitetsformål. I forbindelse med miljøvurderingsprocessen af dels den regionale råstofplan og af konkrete råstofprojekter, sikrer regionerne at kommende råstofprojekter ikke vil kompromittere beskyttelsen af væsentlige levesteder for bl.a. bilag IV-arter (f.eks. markfirben, flagermus, frøer mm.) i henhold til bl.a. miljøvurderingsdirektivet og habitatdirektivet. Regionerne bruger i dag mange ressourcer på denne opgave. Såfremt et ændret fokus fra beskyttelse af enkelte arter til større sammenhængende arealer kan sikre bedre beskyttelse af sjældne og sårbare arter, vil det derfor kunne nedbringe ressourceforbruget til miljøvurderingsopgaven på råstofområdet markant.

Danske Regioner ser frem til arbejdet i Biodiversitetsrådets Dialogforum og bidrager også gerne på andre måder, såfremt der er interesse og behov.

Kommentarer til biodiversitetsrådets rapport 2022

På vegne af Ferskvandsfiskeriforeningen For Danmark (FFD) kan følgende bemærkes:

- Når det så markant anføres, at kun 2,3% af Danmarks areal er beskyttet natur, har man fra Biodiversitetsrådets side efter vores vurdering lagt op til usagligt misbrug af Rapportens indhold. Det er således ikke dokumenteret, at de kommende nationalparker samt urørt skov vil medføre en højere grad af biodiversitet end f.eks. eksisterende og veldrevne skove samt andre naturarealer langs vore ferske vande.
- Det synes at være Rapportens konklusion, at kun offentlig indgriben i form af yderligere lovgivning kan sikre biodiversitet. Det er efter FFDs vurdering ikke korrekt: FFDs medlemmer (bredejere, lystfiskere, erhvervsfiskere og fiskeopdrættere) er generelt og ofte i tætte samarbejdsrelationer særdeles aktive til fordel for bevarelse af natur og biologiske processer – herunder biodiversitet og økologiske kredsløb. Yderligere lovgivning, der begrænser råderetten for private arealer, er derfor ikke påkrævet.
- Det fremgår, at "Biodiversitetsrådet er et forskningsbaseret ekspertorgan, som arbejder uafhængigt af personlige, myndigheds-, organisations-, erhvervs- og politiske interesser". Man kan således forvente, at Biodiversitetsrådets anbefalinger afspejler disse forudsætninger for dets arbejde. Det synes ikke at være tilfældet, når man vil forbyde jagt og fiskeri men tillade offentlig adgang til private arealer, som foreslås udpeges til at være såkaldt beskyttet natur. Dette er potentielt en voldsom indgriben i den Grundlovssikrede, private ejendomsret.

Med venlig hilsen

f/ Ferskvandsfiskeriforeningen For Danmark

Claes Kjær Mathiesen
bredejer

Til: Biodiversitetsrådet
mail@biodiversitetsraadet.dk

December 2022

FSK-PO, Foreningen for Skånsomt Kystfiskeri PO, takker for muligheden for at komme med bemærkninger til Biodiversitetsrådets rapport. Rapporten viser, at vi har travlt, når det drejer sig om at sætte gang i de indsatser, der kan vende tabet af biodiversitet til fremgang. FSK-PO er langt hen ad vejen enig i rapportens konklusioner, og bakker op om de indsatser der fremlægges.

Herunder vores bemærkninger, der kort kan skitseres som flg.

- Det skånsomme fiskeri skal fremmes. Det vil bidrage til et fortsat fiskeri, samtidig med at vi tager vare på den marine natur.
- Det skånsomme fiskeri bør ikke klemmes imellem større aktører udenfor beskyttede områder, og fredninger i beskyttede områder med fiskeforbud
- Der skal mere fokus på indsatser i de resterende 70 % - blandt andet på råstofindvinding og klappning, der efter FSK-POs mening bør henholdsvis reduceres og udfases.
- Mere fokus på indsatser for miljøfremmede stoffer på hele søterritoriet.
- Fokus på funktionalitet af økosystemerne bør igangsætte et arbejde der skal se på forvaltningen af skarv og sæl i en større økosystem-perspektiv.

FSK-PO er en fiskeriforening, der repræsenterer fiskere, der fisker med skånsomme redskaber som garn, krog og snurrevod. Skånsomt fiskeri har minimal negativ påvirkning af havets benthiske økosystemer, og fisker næsten uden bifangst af småfisk.

Biodiversitetsrådet ser heldigvis ud til at være stort set enige i dette, idet det blandt andet fremhæves at fiskeri med stående redskaber, typisk garnfiskeri, ikke indebærer nogen nævneværdig fysisk forstyrrelse af havbunden, og derfor er væsentligt mere skånsom for biodiversiteten (side 133). Øresund er et godt eksempel på at skånsomt fiskeri og en sund biodiversitet – herunder sunde fiskebestande – godt kan gå hånd i hånd.

Ud over at være skånsom overfor biodiversitet er kystfiskeri med skånsomme redskaber også et godt klimavalg.

FSK-PO kunne godt ønske at man i højere grad differentierede imellem de forskellige fiskeriformer når der i rapporten optegnes, hvad de største presfaktorer er. "Fiskeri" nævnes som en af de største presfaktorer på den marine biodiversitet mange steder i

rapporten. FSK-PO så gerne at man var mere specifik, sådan at læserne ikke fik den opfattelse at skånsomt fiskeri var omfattet heraf. Nogle steder har man været specifik (f.eks. på side 62) men det ville være mest hensigtsmæssigt, om det var stringent igennem hele rapporten.

Det skånsomme fiskeri skal fremmes

FSK-PO mener, at det skånsomme kystfiskeri bør bruges aktivt til at sikre en fremtid, hvor vi både kan have fiskeri, genoprette den marine biodiversitet og levere sunde klimavenlig mad.

Det betyder blandt andet, at der skal ske en omstilling af fiskeriet, hvor den fisk der landes fra danske farvande, i langt højere grad er fisket skånsomt. Dette kræver ikke "bare" en ændring af dansk fiskeri – men også af det fiskeri, som andre lande bedriver i vores farvande. Så på det marine område kræver en biodiversitetsindsats faktisk mere end blot en omstilling i Danmark – det kræver omstilling og dialog med alle lande, der fisker i danske farvande. Det er et langt sejt træk – men har vi råd til at lade være? I dag fisker f.eks. Hollandske og Belgiske bomtrawlere i blandt andet Skagerrak, Nordsøen ja endog i Natura 2000 områder – en fiskemetode som må betragtes som værende en af de mest skadelige fiskeriformer for den marine biodiversitet. Dette understreger blot vigtigheden af, at indsatsen skal være bred.

Biodiversitetsrådet anbefaler også, en reform af de økonomiske støtteordninger og incitamenter der bidrager til at mindske biodiversitetsskadelige aktiviteter, og til at øge biodiversitetsgavnende aktiviteter (side 22). FSK-PO er enig i dette, og mener, at der skal forskes langt mere i at gøre det skånsomme fiskeri bedre, f.eks. i forhold til bifangst af fugle og havpattedyr, samt at offentlige midler i langt højere grad skal fremme transformationen i fiskeriet til skånsomt fiskeri og fremmer mulighederne for at opstarte og blive i det skånsomme fiskeriet.

Skånsomt fiskeri må ikke presses yderligere

Helt centralt for at nå målet om mere skånsomt fiskeri, er dog at det skånsomme fiskeri ikke "kvæles langsomt" på vejen dertil. Vi må ikke komme i en situation, hvor kystfiskerne presses ud af deres fiskepladser af andre sektorer eller ødelæggende fiskeriformer, alt imens andre fiskeområder blive beskyttet imod fiskeri i fredede områder. Det [sker allerede](#) i den nuværende planlægning – og dette er opskriften på en afvikling af det skånsomme kystfiskeri.

Biodiversitetsrådet skriver på side 31 at vi væk fra at tænke naturbevaring som en selvstændig og isoleret sektor, og over til at indtænke og integrere naturbevaring i en overordnet samfundsmæssig planlægning og prioritering. Samt at der skal foretages analyser for at finde de rette værktøjer og balancer. Heri er FSK-PO enige og vi håber – og vil arbejde for – at beskyttelse, genopretning og en fremtid med mere skånsomt fiskeri bliver en høj prioritet i denne planlægning.

Der skal mere fokus på de resterende 70%

Der meget stort fokus i rapporten på de beskyttede områder og indsatserne i disse. Det påpeges dog af Biodiversitetsrådet at beskyttelsen af 30 % af havarealet ikke må føre til yderligere forringelse af eksisterende naturindhold på de resterende 70 %, og at der bør sikres et større naturindhold, også uden for de beskyttede områder (blandt andet side 19 og 20).

Men indsatserne udenfor de beskyttede områder er ikke særligt godt beskrevet i rapporten, andet end at der er behov for en omstilling af den måde vi producerer på, og af det danske samfund generelt. Samt at incitamentsstrukturen i blandt andet offentlig støtte ikke må være til skade for biodiversiteten. Her er der behov for at Biodiversitetsrådet bliver mere klare om de nødvendige indsatser.

Den massive øgning af råstofindvinding bør undersøges – er det fokus eller viden der mangler?

For os som kystfiskere er det f.eks. helt uforståeligt at rapporten ikke behandler råstofindvinding mere tilbunds gående. Det fremgår, at de beskyttede områder bør friholdes for råstofindvinding. Og at råstofindvinding er en trussel. Men hvad med råstofindvinding i de resterende 70 %? Det behandles slet ikke.

Råstofindvinding defineres af miljøministeriet som tab af natur¹. Og der er planlagt en massiv forøgelse af denne ødelæggelse. Råstofindvindingen burde på det grundlag have fyldt langt mere i biodiversitetsrådets rapport. FSK-PO er dog helt klar over at viden om råstofindvinding er meget mangelfuld – både hvad den overordnede impact angår, hvordan vi reducere behovet for råstoffer og reducere den negative påvirkning af den indvinding der skal foregå. Men dette burde Biodiversitetsrådet også italesætte i rapporten. Og arbejde med fremadrettet.

Miljøfremmede stoffer

Det samme kan siges om miljøfremmede stoffer. Det er uforståeligt at disse ikke behandles langt mere dybdegående. Disse er defineret som en af de helt store presfaktorer i det danske havmiljø², hvilket også fremgår på side 16 i rapporten. Men det nævnes stort set ikke i rapporten, som et sted hvor der skal gøres en indsats. I beskyttede områder foreslår Biodiversitetsrådet blandt andet at "*Områderne bør friholdes for biologiske produktionsanlæg samt andre lokale kilder til næringsstoffer og organisk berigelse af sedimenter*" (side 140) – men hvorfor ikke en indsats imod miljøfremmede stoffer? Det behandles en smule på side 89. Men området bør have mere fokus.

I f.eks. Bælthavet – hvor Biodiversitetsrådet italesætter den planlagte trawlfri zone som et vigtigt skridt i at fremme biodiversiteten - er der en stadig stigende bekymring for at udledningen af forurenende stoffer fra RGS Nordic har haft negative konsekvenser for området natur³. Hvis målet er en god natur, så må man også adressere presfaktorer som disse.

¹ Miljø- og Fødevarerministeriet. 2019. Danmarks Havstrategi II Første del God miljøtilstand Basisanalyse Miljømål

² ECOMAR - A data-driven framework for ecosystem-based Maritime Spatial Planning in Danish marine waters. 83 pages

³ Strand, J. 2020. Screening af miljørisici ved udledningerne af miljøfarlige stoffer med industrispildevand til Agersø Sund - fokus på spildevandsudledningerne fra virksomheden RGS Nordic A/S. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 46 s. - Teknisk rapport nr. 186. <http://dce2.au.dk/pub/TR186.pdf>

Der ligger en helt nødvendig indsats i at bremse tilførslen af gift til vores havområder. Et oplagt sted at sætte ind er et stop for klapning af forurenede materiale. Men Biodiversitetsrådet foreslår kun dette forbudt i de beskyttede områder. Men hvad med resten af de danske havområder? Her bør man også stoppe klapning – som minimum af forurenede materiale.

Sæl og skarv er en del af det samlede økosystem

Rådet skriver (side 31) at vi skal væk fra et fokus på specifikke arter og natur-typer til et fokus på økologisk integritet og funktionalitet af økosystemerne.

Både fiskere og forskere⁴ identificerer skarv og sæl som faktorer, der ikke kan ignoreres når det kommer til at genopbygge visse marine fiskebestande. Vi ser frem til at Biodiversitetsrådets anbefaling om en helhedstilgang også bruges til at fremskaffe den helt nødvendige forskning der skal til for at finde den rette forvaltning og balance imellem sæler, skarver og fisk. Derudover er Biodiversitetsrådets anbefaling om fokus på funktionelle økosystemer en oplagt mulighed for at begynde politiske drøftelser omkring den EU-beskyttelse som visse dyr nyder i dag på bekostning af andre.

Korte bemærkninger

På side 132 fremgår det at *"den arealmæssigt mest udbredte presfaktor i denne sammenhæng er fiskeri med bundslæbende redskaber i form af almindeligt bundtrawl samt bomtrawl, muslingeskrabere og snurrevod."* FSK-PO mener ikke, at traditionelt snurrevod med tynde tove bør kategoriseres med de øvrige bundslæbende redskaber i denne sammenhæng. Eksempelvis er den *"Umiddelbare fysiske påvirkning af bunden"* samt *"Umiddelbar påvirkning af bundfauna og -flora"*, mindre for snurrevod end for de andre slæbende redskaber⁵, hvorfor snurrevod må betegnes som mere skånsom imod biodiversiteten end de øvrige.

På side 133 fremgår det at: *garnfiskeri giver anledning til problemer med spøgelsesgarn, som er mistede garn, der fortsat kan udgøre en fare for fisk, havpattedyr og fugle"*. For det første hedder det spøgelsesnet og ikke spøgelsesgarn. Derudover viste en [undersøgelse](#) fra marts i år, at spøgelsesnet forårsaget af mistede fiskeredskaber overordnet ikke er et udbredt problem i de danske farvande.

På side 141 fremgår det, at der skal gøres en indsats for at øge kendskabet til udbredelsen af arter, naturtyper og naturlige økologiske processer i de danske farvande. Her kunne man overveje om fiskerne kunne bruges i denne formidling, og om fiskerne kan engageres i det vigtige arbejde med at fremme viden om marin biodiversitet. Dette kunne ske i projekter og samarbejder med øvrige aktører.

På side 142 fremgår det at *"I mange tilfælde vil biodiversiteten herefter over tid vende tilbage til en mere naturlig tilstand"*. For mange af vores kystnære områder er den store

⁴ Se f.eks. [her](#), og [her](#).

⁵ Gislason, H., Eigaard, O. R., Dinesen, G. E., Larsen, F., Glemarec, G., Egekvist, J., Rindorf, A., Vinther, M., Storr-Paulsen, M., Håkansson, K. B., Bastardie, F., Olesen, H. J., Krag, L. A., O'Neill, B., Feekings, J. P., Petersen, J. K., & Dalskov, J. (2021). Miljøskånsomhed og økologisk bæredygtighed i dansk fiskeri. DTU Aqua. DTU Aqua-rapport Nr. 392-2021

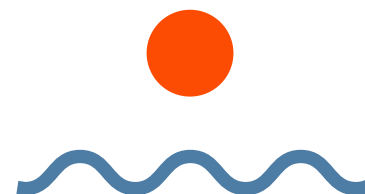
krabbebestand en hæmsko for udviklingen, idet de mange krabber ødelægger ålegræs og truer fiskeynglen. Naturgenopretningsprojekter der fisker krabber op er en mulighed her.

På side 151 fremgår det at *"viden og bevidsthed om biodiversitet, skal forankres i befolkningen, der bør gives muligheder for at engagere sig og bidrage til forbedringer af biodiversiteten. Uddannelse, naturbesøg og friluftaktiviteter er vigtige elementer i denne naturdannelse"*.

Her mener FSK-PO også at undervisning af primærproducenterne på landbrugsskoler og Fiskeriskoler er vigtig at huske. Naturforståelsen er vigtig særligt når man arbejder med og i naturen.

Med venlig hilsen

Hanne Lyng Winter
Biolog

Biodiversitetsrådet
Universitetsbyen 81
8000 Aarhus C

Sendt på e-mail til mail@biodiversitetsraadet.dk

Den 19. december 2022

Bemærkninger til Biodiversitetsrådets årsrapport 2022

Friluftsrådet takker for muligheden for at kommentere på Biodiversitetsrådets årsrapport 2022: "Fra Tab til fremgang. Beskyttet natur i Danmark i et internationalt perspektiv".

Biodiversitetsrådets analyse underbygger, at der er behov for at afsætte markant mere plads til natur i Danmark og at kvaliteten af naturen skal sikres og forbedres, blandt andet ved at udpege flere beskyttede naturområder. Der skal udtages væsentlige skov- og landbrugsarealer til natur på land og skabes bedre forhold for livet i havet for at vende udviklingen i biodiversiteten. Friluftsrådet er enig i behovet for at skabe mere og bedre natur og lægger vægt på, at en sådan indsats sker under samtidig hensyntagen til befolkningens muligheder for at opleve naturen og dyrke friluftsliv.

Det fremgår da også af rapporten, at offentlighedens adgang i både beskyttede og strengt beskyttede områder bør sikres i videst muligt omfang. Friluftsrådet lægger til grund, at denne anbefaling både gælder på land og på hav, selvom det i rapporten særligt er fremhævet i havafsnit.

Friluftsrådet ønsker at fremhæve, at det af rapportens hovedbudskaber fremgår, at øget viden og bevidsthed om biodiversitet skal forankres i befolkningen, og der bør gives muligheder for at engagere sig og bidrage til forbedringer af biodiversiteten. Uddannelse, naturbesøg og friluft aktiviteter er vigtige elementer i denne naturdannelse. Friluftsrådets er enig i disse betragtninger, som tydeliggør, at offentlig adgang og hensyn til friluftsliv så vidt muligt bør indgå i etablering og forvaltning af naturområder.

Rapporten påpeger, at der er behov for lokal opbakning til naturindsatser. Det fremgår således, at der er størst chance for succes i naturbeskyttelsesområder, hvis der er inddragelse og samarbejde med lokalbefolkning og andre interessenter og udviklet konflikthåndteringsstrategier. Friluftsrådet vil understrege, at både dette og processen omkring etablering af nationalparker viser behovet for en tæt dialog med lokale aktører om udvikling af ny natur og ændret naturforvaltning.

Friluftsrådet ønsker, at friluftsliv skal ske på en måde, så naturen ikke lider overlast. Friluftsrådet noterer på den baggrund med tilfredshed, at det af rapportens beskrivelse af strengt beskyttede områder på land fremgår, at Biodiversitetsrådet som udgangspunkt ikke ser store konflikter imellem hensynet til naturen, og det at mennesker færdes i strengt beskyttede områder. Det fremgår dog samtidig af rapporten, at strengt beskyttede områder bør friholdes for al jagt og fiskeri. Friluftsrådet anerkender, at det kan være nødvendigt at regulere offentlig adgang og friluftsliv i beskyttede naturområder af hensyn til naturen. Der bør

dog efter Friluftsrådets opfattelse ikke være et generelt forbud mod al jagt og fiskeri i strengt beskyttede områder. I stedet foreslår Friluftsrådet, at der i hvert enkelt område tages stilling til muligheder for rekreativ jagt og fiskeri efter en konkret vurdering af indvirkning af aktiviteten på naturen i området.

Friluftsrådet bakker op om Biodiversitetsrådets anbefaling om en lov, der fastsætter mål og rammer for den nationale biodiversitetsindsats. Friluftsrådet finder det vigtigt, at en sådan lov samtidig styrker borgernes muligheder for at opleve naturen og understøtter et rigt og bredt forankret friluftsliv.

Endelig ønsker Friluftsrådet at fremhæve, at det af rapporten fremgår, at der er presserende behov for viden om i hvilket omfang sammentænkning af forskellige arealanvendelser kan bidrage til at løse biodiversitetskrisen samtidig med, at de bidrager til at løse andre samfundskriser. Friluftsrådet er enig i, at der er behov for på nationalt niveau at foretage en analyse af, hvordan den samlede arealanvendelse kan tilgodese flere samfundsformål, herunder inddragelse af private arealer. Der bør i en sådan analyse også være et fokus på, hvordan det sikres, at der fortsat er mulighed for at tilgodese friluft aktiviteter, der bliver begrænset i områder, der udlægges til naturformål, herunder naturnationalparker, urørt skov og beskyttede områder.

Med venlig hilsen

Annesofie Bjerre
Formand
Friluftsrådet

Input fra Kommunernes Landsforening til Biodiversitetsrådet rapport fra 2022 - "Fra tab til fremgang"

Dato: 13. december 2022

Sags ID: SAG-2022-04548
Dok. ID: 3284968

E-mail: MITH@kl.dk
Direkte: 3370 3559

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 3

Generelt er KL enig i rapportens hovedbudskaber. Især vurderingen af at kvaliteten i den beskyttede natur skal sikres. Kommunerne har ansvaret for naturforvaltning i de privatejede Natura 2000 områder og fredede områder. Hvis kvaliteten i disse områder skal blive bedre, kræver det, at kommunerne får helt andre og bedre redskaber. Det gælder både økonomisk og retsligt.

KL er også enig i, at der mangler plads, og at det er vigtigt, at vi tænker helhedsorienteret, så Danmarks arealer anvendes bedst muligt. Der skal laves en vurdering af, hvor ny natur giver mest værdi. Igen mangler kommunerne økonomisk og retsligt råderum for at kunne opfylde målet om mere ny natur. Landdistriktsmidlerne har indtil nu ikke været en løsning, og der findes ikke mere nationale puljer, der udelukkende er fokuseret på at skabe permanent ny natur.

Landdistriktsmidlerne har indtil nu også været det primære redskab til at realisere Natura 2000 planerne på privatejede arealer og plejeplanerne for fredede områder. Det har tydeligvis ikke virket, idet den seneste afrapportering viser, at tilstanden for både habitatnaturtyper og -arter er forværret. For terrestriske naturtyper er 68 % i stærk ugunstig bevaringsstatus, og det er netop disse naturtyper, hvor Landdistriktsmidler skulle være løftestang for den rette naturpleje.

Som del af Natur- og Biodiversitetspakken er der igangsat en juridisk gennemgang, hvor Miljøstyrelsen vil lave en lovgennemgang på udvalgte emner i Naturbeskyttelsesloven, Skovloven og Planloven. Der er også ved at blive lavet en strategi for forvaltning af truede arter. Det er vigtigt, at Biodiversitetsrådet koordinerer budskaberne og forslagene i rapporten med Miljøstyrelsen.

Generelt bør der tænkes i bedre formidling af Biodiversitetsrådets rapporter, så en bredere målgruppe vil kunne få indblik i rapporternes budskaber. Det kunne være visualiseringer af nogle af hovedforslagene eller små videoer, hvor budskaberne bliver formidlet.

I det følgende har KL helt konkrete forslag til indhold i de følgende rapporter eller tiltag og emner, som Biodiversitetsrådet anbefales at gå videre med.

1. Det er essentielt af få belyst økonomien. Den næste rapport burde fokusere på, hvordan midlerne skaffes til mere natur, og hvordan man optimerer brugen af midlerne.
2. Kommunerne har indtil nu været afhængige af støtteordningerne fra Landbrugsstyrelsen for at opnå målene i privatejede Natura 2000

områder. Det har ikke virket indtil nu. Enten skal støtteordningerne målrettes mod at opfylde Natura 2000 handleplaner og biodiversitet generelt, eller også skal der findes nationale midler. Der kunne også omdirigeres midler fra Landbrugsstyrelsen til kommunerne, så kommunerne kunne stå for støtte til de områder, hvor kommunerne i forvejen laver Natura 2000 planer og plejeplaner for fredede områder.

3. Naturpleje i fredede områder, beskyttet natur og Natura 2000 områder er baseret på frivillighed på privatejede arealer. Det kunne undersøges, om der skulle være en form for plejeret på de mest værdifulde arealer, så offentlige myndigheder fik ret til at udføre den optimale naturpleje (som fx er beskrevet i natura 2000 planer eller plejeplaner for fredede områder). I dag kan det være helt umuligt for kommunerne at lave den rette naturpleje, fordi støtteordningerne ikke er økonomisk attraktive, og fordi kommunerne ikke selv kan udføre naturplejen uden lodsejers accept.
4. Værdiforskellen mellem beskyttet og ikke-beskyttet natur bliver større og større. Det gør det sværere både at beskytte eksisterende natur og etablere ny natur. Markant mere attraktive støtteordninger vil kunne udligne forskellen i værdi.
5. KL foreslår, at det undersøges, hvad fordelene og ulemperne er ved en mere permanent beskyttelse i forbindelse med forslaget om en lovændring, så beskyttet natur efter Naturbeskyttelsesloven § 3 ikke kan vokse ud af beskyttelse.
6. Bedre beskrivelse og vurdering af arters og naturtypers globale værdi. Har vi nogle naturtyper og arter, som vi har et globalt ansvar for? Giver det mening at finde alle 30 % beskyttet natur i Danmark, eller er der andre lande, der rummer naturtyper, der er mere værdifulde på globalt plan?
7. Klitfredede arealer og fredskov giver ikke en reel beskyttelse af biodiversitet, og kan direkte gøre det svære at få den optimale forvaltning af naturområder. Fx kan det være meget svært at få lov til afgræsning eller naturlig dynamik i områder der er klitfredet eller fredskov.
8. I rapporten omtales også klimaforandringer som en stressfaktor for biodiversiteten fremadrettet. Det anbefales, at det undersøges, hvordan man forvaltningsmæssigt kan indtænke truslen mod de kystnære naturtyper i fremtiden. Rapporten om havvandstigningernes betydning for kystnaturen peger på, at vi står til at miste store dele af vores beskyttede arealer i fremtiden, men der er umiddelbart ingen planer for hvordan dette tab kan stoppes eller erstattes. Som der også nævnes i rapporten, kunne der eks. arbejdes for at udpege områder med lavtliggende og kystnære landbrugsarealer, som kan have potentiale for naturgenopretning af strandene osv.
9. I rapporten er der meget lidt fokus på biodiversitet i vandløbene. Det burde tages op i en efterfølgende rapport. Vandløbsloven burde revideres så den er i tråd med Vandrammedirektivet. Formålsparagraffen, hvor der står af vandafledning og natur

Dato: 13. december 2022

Sags ID: SAG-2022-04548
Dok. ID: 3284968

E-mail: MITH@kl.dk
Direkte: 3370 3559

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 2 af 3

skal vægtes ligeligt, forhindrer at man opnår høj biodiversitet i vandløbene.

Kommunerne bruger i dag mange midler på vandløbsvedligehold, som ofte er direkte konflikt med at opnå højere biodiversitet.

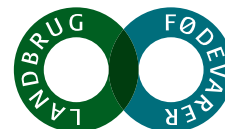
Dato: 13. december 2022

Sags ID: SAG-2022-04548
Dok. ID: 3284968

E-mail: MITH@kl.dk
Direkte: 3370 3559

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 3 af 3

Biodiversitetsrådet
mail@biodiversitetraadet.dk

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V
T +45 3339 4000
E info@lf.dk
W www.lf.dk
CVR DK 25 52 95 29

Kommentering af Biodiversitetsrådets årsrapport 2022

Landbrug & Fødevarer vil gerne kvittere for muligheden for som medlem af Dialogforum for Biodiversitet at kommentere på Biodiversitetsrådets årsrapport 2022.

Inddragelse af interessenter

Indledende vil Landbrug & Fødevarer gerne understrege vigtigheden af den interessentinddragelse, som er fastlagt i Rådets kommissorie, og som er udmøntet med nedsættelse af Dialogforum for Biodiversitet.

Biodiversitet og de indsats m.v. der skal til for at realisere målsætninger herfor, er et emne, som berører en lang række af både erhvervsinteresser, NGO'er og andre interessenter. Ikke mindst land- og skovbruget, som ejer en stor del af de arealer, der har eller vil få betydning for biodiversiteten i Danmark.

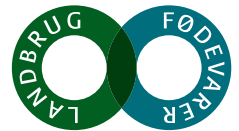
I det lys ville det have være ønskværdigt, hvis interessentinddragelsen havde haft et lidt større omfang i forbindelse med udarbejdelsen af Biodiversitetsrådets første årsrapport, som der også lægges op til med kommissoriets formuleringer om at "*Biodiversitetsrådet skal i sine analyser og sit arbejde inddrage relevante parter, herunder bl.a. erhvervsinteresser, arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet.*".

Indkaldelsen af Dialogforum fra Biodiversitet til møde dagen før lancering af rapporten lever efter Landbrug & Fødevarers opfattelse ikke helt op til formuleringen om inddragelse. Vi håber derfor at der vil ske en større grad af interessentinddragelse i Rådets arbejde fremover.

Forudsætninger for Biodiversitetsrådets konklusioner

Den aktuelle rapport tager udgangspunkt i, hvad der skal til, hvis Danmark skal leve op til målsætningen fra EU's Biodiversitetsstrategi om, at der på EU-niveau skal udpeges 30 pct. beskyttet natur og 10 pct. strengt beskyttet natur. I den kontekst er det, som det også gøres flere gange i rapporten, vigtigt at fremhæve, at målet om 30 pct. ikke nødvendigvis skal opfyldes på nationalt niveau.

Rådet har taget udgangspunkt i de foreliggende vejledninger fra EU, der ikke alene afspejler beskyttelsesforhold, men også forvaltningen af områderne i form af bevaringsmålsætninger, monitoring og forvaltning. Rådet fastlægger i forlængelse heraf sin egen udlægning af kriterierne samt analyserer, hvordan forskellige områder lever op til disse kriterier.

Således vurderer Rådet blandt andet, at private arealer omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3 ikke kan tælles med i opgørelsen af beskyttede arealer, ligesom også mange Natura 2000 arealer og arealet med tinglyste bindinger i forhold til fx urørt skov af forskellige årsager heller ikke umiddelbart kan tælles med efter Rådets vurdering. Dette uagtet, at disse arealer er omfattet af bindende restriktioner, der alt andet lige vil sikre en beskyttelse af naturværdierne.

Disse forskellige forhold betyder, at de procentsatser som rapporten fastslår i forhold til forekomsten af beskyttet / strengt beskyttet natur i Danmark, nødvendigvis bør ansues under disse forudsætninger, og der derfor ikke på denne baggrund alene kan opstilles et entydigt og endegyldigt mål for, hvad der skal til for at opfylde Danmarks forpligtelser vedr. biodiversitet.

Samlet set kunne det derfor være relevant, hvis Biodiversitetsrådet fremadrettet vil perspektivere de fastsatte målsætninger og forholde sig til, hvad der reelt set skal til for, at Danmark kan leve op til FN's målsætning om at standse tilbagegangen i biodiversiteten og for at leve op til de juridisk bindende mål i EU's habitatdirektiv om at sikre gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper, som udgør Danmarks internationale forpligtelser i forhold til biodiversitet.

Konsekvenser

Biodiversitetsrådet peger i rapporten på, at man for at nå til målet om 30 pct. beskyttet natur / 10 pct. strengt beskyttet natur, vil skulle tages "betydelige" arealer af landbrugsjord ud af produktion med henblik på genopretning af natur og biodiversitet.

En sådan konklusion kan ikke stå alene, men bør følges af analyser af samfunds-, såvel som erhvervsøkonomiske konsekvenser.

Rådet skriver selv i rapporten, at en omlægning af arealanvendelsen vil kræve grundige miljøøkonomiske analyser, men det er afgørende, at der også ses på konsekvenserne for både de berørte erhverv og konsekvenser i forhold til øvrige samfundsmæssige dagsordener – herunder klima, vedvarende energi, byudvikling og infrastruktur samt fødevarerforsyning m.v.

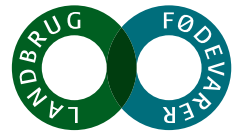
Da Rådet også er nedsat, så det repræsenterer kompetencer i forhold til samfunds- og miljøøkonomi, vil det være en oplagt opgave for Rådet at udarbejde et bud på sådanne konsekvenser, da der ikke er nogen tvivl om, at en realisering af Rådets anbefalinger - herunder også behovet for mere viden om og monitorering af naturværdierne som Rådet også peger på - vil have meget store konsekvenser både erhvervs- og samfundsøkonomisk samt statsfinansielt.

Kvalificering af biodiversitetsindsatser

Biodiversitetsrådet har i rapporten valgt at kvalificere udvalgte biodiversitetsindsatser og ser derfor på to indsatser fra Natur- og biodiversitetspakken 2020 – nemlig nationalparker og urørt skov.

Samtidig konkluderes det "klart og entydigt", at de hidtidige tiltag og biodiversitetsindsatser har været helt utilstrækkelige til at vende tabet af biodiversitet i Danmark til fremgang.

Ikke mindst indsatsen i Natura 2000 områderne, som er en helt central del af den europæiske naturbeskyttelse, og som Danmark er forpligtet til at sikre gennem EU's habitatdirektiv, burde have haft en effekt på tilstanden af natur og biodiversitet. I forhold til, at sikre en fremadrettet indsats for biodiversiteten kunne det derfor være både relevant og gavnligt, hvis Biodiversitetsrådet også

havde valgt at kvalificere denne indsats og ikke mindst komme med deres bud på, hvorfor det indtil videre ikke er lykkedes at vende udviklingen.

Hvis der skal igangsættes nye indsatser for biodiversiteten, er det afgørende, at der gennemføres en grundig analyse af, hvorfor de seneste årtiers indsats for biodiversiteten ikke har givet de ønskede resultater, således at man kan tage højde for eventuelle fejl og uhensigtsmæssigheder fremadrettet. Dette vil ikke mindst være relevant i forhold til en evt. natur- eller biodiversitetslov, som Rådet afslutningsvist i rapporten anbefaler, at der arbejdes videre med.

Med venlig hilsen

Karen Post Bache
Naturchef

Vand & Natur

M +45 2299 8483
E KPO@if.dk

Vild natur og Biodiversitet
J.nr. 2022-11456
Ref. BENAJ
Den 31. januar 2023

Miljøministeriets skriftlige bemærkninger til Biodiversitetsrådets årsrapport 2022

Neden for følger ministeriets faglige bemærkninger til udvalgte dele af Biodiversitetsrådets årsrapport for 2022.

Analyse af beskyttet natur i Danmark

I Biodiversitetsrådets årsrapport præsenteres en analyse af beskyttede naturarealer i Danmark, og hvordan de forholder sig til arealmålsætninger i EU's biodiversitetsstrategi. Biodiversitetsrådet vurderer samlet set, at Danmark er *"[...] meget langt fra arealmålsætningerne i EU's biodiversitetsstrategi for 2030 om 30 % beskyttet natur, hvoraf en tredjedel skal være strengt beskyttet"* (årsrapporten s. 13).

Miljøministeriet noterer sig, at Biodiversitetsrådet foretager vurderingen af beskyttet natur i Danmark *"[...] ud fra en antagelse om, at beskyttelsen bør omfatte områder med et vist naturindhold og dække områdernes biodiversitet bredt set, samt på baggrund af Biodiversitetsrådets udlægning af EU's retningslinjer [for beskyttede og strengt beskyttede områder jf. 30/10 pct.-målene, red.]"* (årsrapporten s. 102). Rådet medtager i sin opgørelse af beskyttet natur kun beskyttede naturarealer, hvor hele arealet er natur, og der ikke er landbrug, skovbrug eller fiskeri (eksempelvis de kommende naturnationalparker, statslig urørt skov og naturarealer ejet af naturfonde på land). Biodiversitetsrådet lægger vægt på, at det for de fleste Natura 2000-områder skal vurderes konkret, om de kan betragtes som beskyttede.

Miljøministeriet bemærker, at EU-Kommissionens forståelse af beskyttede områder rummer en bredere definition af beskyttelse end den, Biodiversitetsrådet lægger til grund. Den omfatter bl.a. alle områder udpeget efter naturdirektiverne, hvor konkrete naturtyper eller arter skal beskyttes. I disse områder kan der forekomme landbrug, skovbrug og fiskeri, hvis det ikke er i konflikt med det enkelte områdes beskyttelsesformål, f.eks. i fourageringsområder eller ekstensiv skovdrift. Det bemærkes også, at de kommende naturnationalparker indgår som beskyttet natur i analysen, men at naturnationalparkerne endnu ikke er etableret. Beskyttelsen af naturnationalparkerne gør sig derfor reelt først gældende, når de har fået den endelige etableringstilladelse.

Status for natur og biodiversitet

Miljøministeriet noterer sig, at Biodiversitetsrådet i rapporten vurderer, at det ikke er lykket at vende tabet af biodiversitet til fremgang. Det gælder, selvom visse arter og levesteder er i fremgang. Det vurderes også, at der er brug for et bedre videns- og datagrundlag, f.eks. yderligere monitoring, for med sikkerhed at kunne dokumentere, om tabet af biodiversitet vendes til fremgang.

Miljøministeriet er bekendt med de anvendte data fra den danske rødliste (2019) og data over bevaringsstatus for udvalgte habitatnaturtyper og habitatarter fra indrapportering til Europa-Kommissionen (Århus Universitet 2019), der viser, at tabet af biodiversitet i Danmark ikke er stoppet.

Miljøministeriet bemærker, at effekterne af indsatserne i Natur- og Biodiversitetspakken endnu ikke er kendte. Dertil bemærkes, at den danske naturbeskyttelseslov og EU's habitatdirektiv bygger på, at biodiversiteten sikres gennem beskyttelse af en vifte af på forhånd definerede naturtyper og arter. Tilsvarende er grundlaget for den statslige naturovervågning og myndighedernes øvrige indsamling af data om natur, at data skal anvendes enten til at opfylde EU-retlige forpligtelser eller i myndighedsarbejdet vedrørende beskyttet natur. Der er således en tæt kobling mellem lovgivning, forpligtelser og dataindsamling og dermed til den systematiske dataindsamling og videnopbygning om biodiversitet. Dertil bemærker Miljøministeriet, at den dataindsamling, der sker i forbindelse med NOVANA-programmet og ift. vildtreservater giver grundlag for udvikling af værktøjer til effektvurdering på sigt.

Igangværende indsatser for natur og biodiversitet

Miljøministeriet noterer sig, at Biodiversitetsrådet i rapporten vurderer, at de igangsatte biodiversitetsindsatser, herunder indsatserne i Natur- og Biodiversitetspakken, vil bidrage positivt til at forbedre biodiversiteten, men at indsatserne er utilstrækkelige i forhold til at vende tabet af biodiversitet i Danmark til fremgang. Biodiversitetsrådet kvalificerer i rapporten udvalgte indsatser i natur- og biodiversitetspakken: Etablering af naturnationalparker og udlægning af mere urørt skov. Det bemærkes bl.a. i rapporten, at den økologiske integritet i naturnationalparkerne og større urørte skove bør fremmes, og at *"Det bør tilstræbes, at områderne på sigt kan forvaltes med minimal menneskelig indgriben [...]"* (årsrapporten s. 21).

Naturnationalparker

Miljøministeriet bemærker, at erhvervsmæssige aktiviteter i de kommende naturnationalparker samt rekreativ jagt ikke er tilladt. Det vil stadig være muligt at gennemføre forskellige friluftaktiviteter. Miljøministeriet er enig med Biodiversitetsrådet i, at etableringen af naturnationalparkerne vil bidrage positivt til at forbedre biodiversiteten i Danmark, men bemærker igen, at naturnationalparkerne endnu ikke er etableret.

Urørt skov

Miljøministeriet bemærker, at Naturstyrelsen forvalter de urørte skove på statens arealer efter naturgenopretningsperioden med så få forvaltningsmæssige indgreb som muligt. Det vil dog med nuværende lovgivning fortsat være nødvendigt at kunne gennemføre den nødvendige forvaltning af beskyttede fortidsminder, § 3, Natura 2000-områder (arter og naturtyper), friluftsliv og invasive arter samt i nogle områder fortsat undgå utilsigtede ændringer i hydrologi ved privatejede naboarealer. I statslige urørte skove uden for naturnationalparker vil aktiviteter som rekreativ jagt og eksisterende bistader kunne fortsætte. Det bemærkes, at rapporten anvender et tal for urørt skov på private arealer (ca. 2.400 ha), der kun omfatter det areal, der er udlagt gennem tilskudsordningen "privat urørt skov". Miljøstyrelsens seneste overblik fra 2018 over urørt skov uden for statens arealer lå på ca. 4.600 ha.

Handlemuligheder mod 30 % beskyttet og 10 % strengt beskyttet natur i Danmark

Miljøministeriet noterer sig, at Biodiversitetsrådet anbefaler, at der afsættes mere plads til naturen i Danmark, f.eks. til naturnationalparker og større urørte skove uden produktion. Det kræver ifølge rapporten, at der foretages en målrettet og permanent omlægning af bl.a. landbrugs- og skovbrugsarealer til beskyttet natur. Dertil anbefales, at kvaliteten af den beskyttede natur sikres. Det anbefales også, at nationalparker retligt beskyttes, og at de sammentænkes med naturnationalparker. Biodiversitetsrådet anbefaler dertil, at der udpeges sammenhængende beskyttede naturområder, der

dækker både vand og hav for bl.a. at styrke den økologiske sammenhæng i kystzonerne. Endelig anbefales, at der skal være en tilbundsgående screening af naturområder på havet med henblik på yderligere udpegning af beskyttede områder. Her fremhæves også, at havplanen bør være mere ambitiøs ift. biodiversitet, hvis Danmark skal leve op til sine internationale forpligtelser.

Handlemuligheder på land

Om at sammentænke nationalparker og naturnationalparker bemærker Miljøministeriet, at hvor hovedformålet med naturnationalparkerne er at styrke naturen og biodiversiteten på statslige arealer, er der i nationalparkloven anført 10 ligeværdige formål om bl.a. natur, landskab, kulturhistorie, friluftsliv, formidling, forskning samt udvikling til gavn for lokalsamfundet m.v., og at lovens balancering mellem de forskellige hensyn fik betydning for mange private lodsejeres deltagelse i nationalparkerne. Dertil henviser Miljøministeriet til regeringsgrundlaget, hvor der står, at *"De 15 besluttede naturnationalparker skal gennemføres [...] Der kan udpeges yderligere op til fem områder, hvor der kan etableres naturnationalparker. Der kan endvidere arbejdes på, at der kan udpeges op til tre yderligere nationalparker [...]"*. Herved bliver der op til i alt 20 naturnationalparker i Danmark og op til tre yderligere nationalparker.

Miljøministeriet bemærker også, at rapporten ikke har fokus på eller præsenterer vurderinger af de potentielle gevinster ved at sikre biodiversitetshensyn bedre i et landbrug eller skovbrug med fortsat produktion. Eksempelvis omtaler rapporten ikke potentialerne ved en mere naturnær skovdrift, som indgår i både EU's Biodiversitetsstrategi og EU's Skovstrategi.

Handlemuligheder i ferske områder

Om kystzoner bemærker Miljøministeriet, at Miljøministeriet sammen med COWI er ved at undersøge muligheder for afværgeforanstaltninger og naturgenopretningstiltag i kystzonen, der forventes færdig i 2023. Dette sker på baggrund af en tidligere analyse fra januar 2022 om Havvandsstigningers betydning for kystnaturen, som var et samarbejde mellem COWI og Syddansk Universitet støttet af 15. Juni Fonden, Naturstyrelsen og AAGE V. JENSENS FOND. Dertil bemærkes, at Miljøministeriet bidrager til et EU-LIFE-projekt om beskyttelse af strandenge, udplantning af ålegræs og genopretning af stenrev og biogene rev samt klimasikring, der gennemføres i samarbejde med en række kommuner især i Limfjordsområdet, men også Nordfyns kommune og flere universiteter. Dertil bemærkes, at i de klimalavbundsprojekter (udtagning af kulstofrig lavbundsjord) Naturstyrelsen gennemfører, vil der blive set nærmere på mulighederne for naturen.

Handlemuligheder i marine områder

Om de nye beskyttede havstrategiområder i havplanen (heriblandt de strengt beskyttede 4,1 pct.) bemærker Miljøministeriet, at disse har været i høring, men ikke er endeligt udpegede. Endelig udpegning af beskyttede havstrategiområder vil ske som del af havstrategiens indsatsprogram, hvor også forvaltningsrestriktioner klarlægges. Dertil henviser Miljøministeriet til regeringsgrundlaget, hvor der står, at *"Regeringen vil fremlægge en ny opdateret havplan, med en ambition om 10 pct. strengt beskyttet og 20 pct. beskyttet hav. Havplanen vil være økosystembaseret, basere sig på havstrategien og bl.a. indeholde en nærmere definition af de 20 pct. beskyttet hav, hvor regeringen forudsætter, at der er sameksistens mellem havvind, fiskeri og de nødvendige hensyn til natur og biodiversitet"*. Endelig fiskeriforvaltning sker via efterfølgende proces efter EU's fælles fiskeripolitik.

Retlig ramme for natur og biodiversitet

Miljøministeriet noterer sig, at Biodiversitetsrådet i årsrapporten fremhæver, at der er behov for en lov, der fastsætter mål og rammer for den nationale biodiversitetsindsats.

Miljøministeriet henviser til regeringsgrundlaget, hvor det fremgår, at ”*Regeringen vil indføre en samlet lov om natur og biodiversitet med mål og virkemidler for et grønnere Danmark. Målet er at bidrage til EU's biodiversitetsstrategi for 2030, som har som mål, at 30 pct. af EU's areal til lands og til havs skal være beskyttet natur, hvoraf 10 pct. skal være strengt beskyttet natur*”.

Internationale biodiversitetsmålsætninger

Miljøministeriet noterer sig, at vurderinger og anbefalinger i Biodiversitetsrådets årsrapport 2022 generelt sker med baggrund i FN's Biodiversitetskonvention, EU's Biodiversitetsstrategi og EU's forslag til naturgenopretningsforordning.

Målsætningerne i FN's Biodiversitetskonvention er fastsat og skal opnås på globalt niveau og målsætningerne i EU's biodiversitetsstrategi er fastsat og skal opnås på EU-niveau. Der er således mulighed for, at lande kan bidrage forskelligt, eksempelvis kan Danmark bidrage med en større andel til havs end til lands. Miljøministeriet bemærker dertil, at der er forskel på, om de internationale målsætninger, Biodiversitetsrådet henviser til, er vedtagne forslag eller udkast til internationale målsætninger. F.eks. er EU's naturgenopretningsforordning under forhandling. Dertil henviser Miljøministeriet til Miljøministeriets samlenotat til brug for Rådsmøde (miljø) d. 20. december 2022, som vedrører EU-Kommissionens forslag til forordning om naturgenopretning og resumerer de modtagne høringsvar herom:

<https://www.eu.dk/samling/20222/raadsmoede/579058/bilag/1/2639341/index.htm>

Skriftlige bemærkninger til Biodiversitetsrådets årsrapport 2022

Sidetal	Kommentering
s. 92, Boks 2.3 under kategorien "Land".	<p><u>Her er anført:</u> "Natur- og plejegræsarealer, jf. Landbrugsstyrelsens støtteordning af samme navn".</p> <p><u>Bemærkning:</u> Landbrugsstyrelsens femårige tilskudsordning hedder "Tilsagn om tilskud til pleje af græs- og naturarealer", eventuelt kortere alternativ; "pleje af græs- og naturarealer".</p> <p>Ordningen er forkert benævnt flere steder i rapporten, eksempelvis også på s. 121.</p>
s. 93	<p><u>Bemærkning:</u></p> <p>Det kunne overvejes at tilføje såkaldt GLM-beskyttelse af landskabselementer på landbrugsarealer til oversigt over eksisterende beskyttelsesordninger. GLM står for God- Landbrugs- og Miljømæssig stand.</p> <p>Søer og vandhuller (både naturlige og kunstige) med omgivende randbevoksning op til 2.000 m² er GLM-beskyttede.</p> <p>Fortidsminder, der er fredet efter bestemmelser i Museumsloven inklusiv en 2 meter omkringliggende, dyrkningsfri bræmme er også GLM-beskyttet.</p> <p>Beskyttelsen indebærer, at elementerne ikke må fjernes, eller ødelægges – som eksempelvis ved jordbehandling eller sprøjtning. Der må gerne være græsning.</p> <p>Overtrædelse af GLM-beskyttelse kan medføre sanktionering i form af et støttetæk af bedriftens samlede tilskud ved Landbrugsstyrelsen.</p> <p>Beskyttelsen/opretholdelsesforpligtigelsen gælder kun, når man søger landbrugsstøtte.</p>
Kapitel 2.3.3. om anbefalinger og handlemuligheder. S. 121, afsnit om "privat §3-arealer"	<p><u>Følgende er anført:</u> "Den retlige beskyttelse af § 3-arealer bør ændres, så alle arealerne sikres en varig beskyttelse. Det kan gøres med regler, der sikrer natur på arealerne uanset karakter og dermed også mulighed for naturlige forandringer, eller ved at indføre krav om forvaltningstiltag (plejepligt), som</p>

	<p>sikrer, at arealerne ikke gror ud af beskyttelse, som de kan gøre i dag. ”</p> <p><u>Bemærkning:</u> Det bemærkes, at med indførelse af plejepligt på § 3-beskyttede arealer, vil det ikke fremover blive muligt at kompensere for pleje med tilskud fra Landbrugsstyrelsens tilskudsordning, pleje af græs- og naturarealer. Dette skyldes, at tilskudsordningen er finansieret under Søjle II i EU's landbrugsstøtte. For tilskud under Søjle II kan der kompenseres for merudgifter og tabt fortjeneste ved de forpligtelser man frivilligt indgår i for en flerårig periode. Det betyder, at man ikke kan få tilskud til noget, man er forpligtet til via øvrige eksisterende og grundlæggende krav.</p>
--	---

Hvordan naturindholdet kan øges i landbrugslandskaber – NOAHs kommentar til Biodiversitetsrådets rapport ”Fra tab til fremgang” 2022

Tak for muligheden for at kommentere på jeres grundige rapport.

Forskellige steder i rapporten peger I på de mulige konflikter i krydsfeltet mellem på den ene side behovet for mere plads til naturen, og på den anden side forbruget af for eksempel landbrugsprodukter og skovbrugsprodukter.

I den forbindelse savner vi, at I sætter en ramme op for, hvordan vi kan give mere plads til naturen i Danmark uden at det sker på bekostning af andre landes natur. Danmark har jo eksempelvis et voksende forbrug af bioenergi, der importeres og et konstant kæmpestort forbrug af importeret foder. Vi opfordrer derfor Biodiversitetsrådet til klart at tilkendegive, at ansvaret for klodens biodiversitet ikke kun kan opnås ved at sætte mere plads til natur af i Danmark, men at den danske landbrugsproduktion og det danske forbrug af biomasse og andre biobaserede produkter sideløbende må reduceres.

Den store industrielle landbrugsproduktion må nødvendigvis sættes under en kritisk lup, både i forbindelse med dets indirekte negative påvirkninger for biodiversiteten, klimaet og miljøet, og ikke mindst i denne forbindelse på grund af dets enorme arealforbrug både i Danmark og globalt. Vi er opmærksomme på, at dette ikke ligger indenfor den afgrænsning I har valgt i denne rapport, men det virker ikke desto mindre besynderligt, at det ikke nævnes indledningsvist.

Vi opfordrer desuden rådet til at være åbne overfor at se og inddrage mulighederne i, at et regenerativt landbrug kan give bedre muligheder for biodiversiteten og bidrage til at skabe landskaber med sammenhængende biodiversitetskorrider, herunder at nænsom afgræsning også i fredede områder kan bidrage til en produktion af animalske produkter. Det er dét vi har beskrevet herunder.

Danmark kan og bør skaffe plads til mere natur i landbrugsområder

I 2022 optager landbruget 61 % af Danmarks areal, og ud af det bruges 75 % til dyrkning af foder til husdyr. At få mere plads til biodiversitet i Danmark vil nødvendigvis kræve omlægning af store dele i den danske landbrugsproduktion.

Et stop for intensiv husdyrproduktion på stald vil kunne frigøre store arealer der for tiden bruges til foderafgrøder, og landbrugsproduktionen må indrettes til en mere plantebaseret og ernæringsmæssigt sund kostsammensætning, med en markant begrænsning af den animalske produktion (jfr. NOAHs og Frie Bønder-Levende Lands forslag i [Future Nordic Diets](#)).

Samtidig må plads til natur i Danmark ikke øges på bekostning af andre landes natur, da Danmark allerede har verdens fjerdestørste økologiske fodaftryk, og det største i Europa. Den største bidragsyder til det danske økologiske fodaftryk er kødproduktion og kødforbrug.

Ifølge den Europæiske forskningsorganisation EASAC's rapport: *Regenerative agriculture in Europe, A critical analysis of contributions to European Union Farm to Fork and Biodiversity Strategies* (<https://easac.eu/projects/details/regenerative-agriculture/>), er en nedre tærskel på omkring 20 % af halvnatur-habitater i landbrugslandskaber afgørende for bevarelsen af biodiversiteten. [Working landscapes need at least 20% native habitat — University of Canberra Research Portal](#). Til

sammenligning står der i Biodiversitetsrådets 2022-rapport, at det er nødvendigt at 4 % af landbrugsarealet senest i 2023 skal henlægges til naturvenlig drift.

EASACs rapport indeholder en række gode eksempler på tiltag, der kan øge biodiversiteten i landbrugslandskaber og dermed nedsætte påvirkning af naturen fra presfaktorerne næringsoverskud, arealstørrelser og naturfremmede stoffer. Samtidig kan flere af tiltagene bidrage til kulstoflagring. Af de mange forslag er NOAH kun enig i dem der *ikke* indebærer intensiv dyrkning og brug nye GMO'er.

Omlægning af arealer med monokultur

Eksempler på hvordan naturindhold kan fremmes:

- **Omlægning af agerjord til græsarealer** - Landbrugsarealer og deres omgivelser har ofte en lav biodiversitet på grund af forstyrrelse af jorden, brug af pesticider, brug af kemiske næringsstoffer m.m. Ved omdannelse til ekstensivt græsland kan der sås lokale arter af græs og urter, og der kan skabes plads til insekter, spindlere mm. Områderne bør afgræsses ekstensivt.
- **Minimering af jordbearbejdning er en del af regenerativt jordbrug** - mens jordbearbejdning i konventionelt dyrkede marker fortrænger eller dræber de millioner af bakterier, svampe og insekter, der indgår i en sund jordbiologi. Langvarig brug af dyb jordbearbejdning kan forvandle sund jord til et livløst vækstmedium, der er afhængig af kemiske input for at opnå produktivitet.
- **Anvendelse af dækafgrøder.** Anvendelse af dækafgrøder tilskyndes for at øge biodiversiteten i landbrugsarealer. Bunddækket kan have en betydelig indflydelse på diversiteten og mængden af leddyr.
- **Undgå pesticider - insekt-, svampe- og ukrudtsmidler.** Pesticider rammer alle vildtlevende organismer. Dette omfatter, men er ikke begrænset til, bier, fugle, små pattedyr, fisk, andre vandorganismer og livet i jorden. De kan påvirkes ved direkte eller indirekte anvendelse, f.eks. ved afdrift af pesticider, afstrømning til lokale vandområder eller grundvandsforurening.

Omlægning på landskabsniveau

- **Genopretning af økosystemer.** På landskabsskala vil genopretning af økosystemer omfatte genopretning af landskabselementer som f.eks. bufferzoner, flodkorridorer, hække, permanente græsarealer osv. En sådan genopretning kan mindske behovet for pesticider på dyrkningsarealer og dermed støtte overgangen til bæredygtigt landbrug ved at øge heterogeniteten i monotone landbrugslandskaber og ved at genoprette jordstrukturen, især den vandholdende evne.
- **Levende hegn kan med tiden blive artsrige biotoper** – og de kan indgå i sammenhæng med andre hegn, småbiotoper eller skove. De sammenhængende landskaber er til stor gavn for mange dyr, planter og insekter. Eksempelvis benytter flere arter af flagermus ledelinjer på deres vej imellem dagophold. Målet er at skabe sammenhæng imellem levesteder og derigennem opnå mere robuste artsbestande.
- **Opnåelse af en mosaik på landskabsniveau**, der indeholder halvnaturlige habitater og finkornet diversificering af dyrkningsarealer, er nøglen til at fremme biodiversitet i stor skala i både konventionelt og økologisk landbrug. Mange arter har brug for forskellige habitattyper i løbet af

et døgn, en sæson eller i løbet af deres livscyklus; derfor er det ofte kombinationen af disse elementer, der i særlig grad fremmer biodiversiteten og økosystemtjenesterne.

I EASACs rapport indgår bilag med dokumentation for resultater af omlægning

EASAC's rapport: Regenerative agriculture in Europe, A critical analysis of contributions to European Union Farm to Fork and Biodiversity Strategies, indeholder bilag med en oversigt de indsamlede undersøgelser og dokumentation for effekten af tiltag til at opnå større biodiversitet i dyrkede områder.

Bilag /Appendix 3b Evidence about the effects of selected regenerative agriculture practices on various aspects of biodiversity (farm scale)

Bilag /Appendix 4 Evidence table for showing examples of diversification of agroecosystems at three major spatial scales (within-crop, between crops, landscape scale) and their effects on biodiversity, ecosystem services and yield

Oprethold regulering af nye GMO'er under Udsætningsdirektivet 2001/18/EC

Man skal vedblive at risikovurdere de nye GMO-metoder, der er udviklet til brug i det åbne system. Det er nødvendigt for at undgå spredning og for at undgå kontaminering af de hjemmehørende organismer. Nye-GMO'er kan have både kendte egenskaber – eksempelvis være pesticidresistente – men kan også have ukendte egenskaber. Erfaringerne med eksisterende GMO-organismer har vist, at de kan forurene naturen og kan krydse med vilde arter, og dette er et problem hvis man ikke også fremover miljø- og risikovurderer planter mm. udviklet med de nye-GMO metoder. <https://cban.ca/gmos/issues/contamination/> En genmodificeret raps blev aldrig dyrket i Schweiz, end ikke på forsøgsbasis, men er i dag almindelig langs jernbanespor i Schweiz, og glyphosatresistent ris har krydset med vild ris og produceret langt flere kimplanter. <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0114477>

Inger Vedel, June Rebekka Bresson og Bente Hessellund Andersen

NOAH – Friends of the Earth Denmark

13. december 2022

Tænketanken Havs kommentarer til Biodiversitetsrådets årsrapport 2022: *Fra tab til fremgang. Beskyttet natur i Danmark i et internationalt perspektiv.*

Tænketanken Hav takker for en god og spændende rapport. Vi finder det meget opløftende, at Biodiversitetsrådet behandler land og hav på lige fod. Det glæder vi os over, fordi havet er så fundamentalt for livet på kloden. Naturen i havet har i mange år været glemt og underprioriteret på den naturpolitiske dagsorden i Danmark.

Tænketanken Hav finder, at Biodiversitetsrådet godt kunne beskrive klarere i sin rapport, at de opgjorte tal for beskyttede havområder med reel naturbeskyttelse i havet forudsætter, at flere forslag vedtages og implementeres. Tænketanken Hav har spurgt Biodiversitetsrådet, hvor stort et areal, der kan betragtes som eksisterende beskyttede havområder, hvis man anvender Biodiversitetsrådets metode. Med "eksisterende" menes alene havarealer, der i dag er formelt beskyttet og dermed ikke havarealer, hvor der er planlagt (men endnu ikke vedtaget) en fremtidig beskyttelse, såsom forslag til Havplan og forslag til Trawlfrít Bælthav. Biodiversitetsrådet har svaret, at hvis man alene medregner eksisterende beskyttelse inden for beskyttede havområder kan ca. 2,3 % af det danske havareal med stor sikkerhed betragtes som beskyttet. Der er derudover foreslået beskyttelse på 9,6 % af havarealet, hvilket bringer det samlede areal op på 11,9 %. Det er således vigtigt, at der er klarhed over, at de 11,9 %, som Biodiversitetsrådet har opgjort, forudsætter politiske beslutninger og efterfølgende implementering.

Ikke desto mindre understreger Biodiversitetsrådets rapport, at naturbeskyttelsen i dag er utilstrækkelig både på land og i havet. Tænketanken hav anbefaler, at minimum 30 % af det danske havareal senest i 2030 er reelt beskyttet i et netværk af beskyttede havområder, at minimum 10 % af det danske havareal udgøres af strengt beskyttede havområder, at der investeres i mere marin naturgenopretning og at klima- og naturløsninger tænkes sammen i den grønne omstilling.

Tænketanken Hav er enig med Biodiversitetsrådet om behovet for en mere ambitiøs Havplan, så Danmark kan leve op til sine internationale forpligtelser om biodiversitet. Tænketanken Hav har udarbejdet anbefalinger til en økosystembaseret Havplan med et stærkere fokus på naturbeskyttelse. Vi opfordrer til, at disse anbefalinger tages i betragtning i rådets videre arbejde og naturligvis ifm. en opdateret Havplan. Anbefalingerne, som er udarbejdet sammen med en række af Tænketanken Havs medlemsorganisationer, kan findes her:

<https://www.taenketankenhav.dk/publikationer>

Tænketanken Hav har noteret sig, at Biodiversitetsrådet har startet et arbejde med at analysere hvordan en eventuel biodiversitetslov kan se ud og hvilke delmål og styringsredskaber den kan indeholde. Tænketanken Hav vil gerne følge og i relevant omfang bidrage til dette arbejde. Tænketanken Hav gør opmærksom på, at Biodiversitetsrådet lige nu kun har en bevilling, der svarer til en sjettedel af Klimarådets bevilling. Biodiversitetsrådet bør derfor styrkes, så det får samme bevilling og funktion som Klimarådet.

Biodiversitetsrådets medlemmer og sekretariat er meget velkomment til at kontakte undertegnede for en uddybning af Tænketanken Havs bemærkninger.

Med venlig hilsen

Ditte Mandø Andreasen
Faglig programchef
3092 0001
dma@taenketankenhav.dk

Kommentarer til Biodiversitetsrådets første årsrapport 2022

Verdens Skove har følgende kommentarer til Biodiversitetsrådets første årsrapport 2022 "Fra tab til fremgang".

1. Kommissorium og finansieringen af rådet og rapporten.

Biodiversitetsrådets [kommissorium](#) er relativt bredt, men udgør primært videnskabeligt funderet rådgivning om "hvordan vi i Danmark kan vende tilbagegangen i biodiversiteten til fremgang, samt om hvordan Danmark mest effektivt kan leve op til sine internationale forpligtigelser i forhold til beskyttelse af arter og habitater". Det hedder også: "Biodiversitetsrådet skal hvert år udarbejde en rapport om indsatser for natur- og biodiversitet og indsatser i natur- og biodiversitetspakken."

Verdens Skove finder, at rapporten og dens emner er velvalgte indenfor dette kommissorium, især når det tages i betragtning, at rådet kun har haft et sekretariat i cirka et halvt år. Havde der været yderligere ressourcer kunne rapporten imidlertid have været væsentligt mere omfattende og specifik.

Endvidere hedder det: "Rådgivningen skal kvalificere Danmarks bidrag til bl.a. biodiversitetsforhandlingerne i EU- og FNregi."

Dette formål er ikke opfyldt i årsrapporten, selvom det havde været et vigtigt emne i forbindelse med mødet i Biodiversitetskonventionen i december 2022. Det er uvist om en sådan rådgivning er foregået i et anden form, men det synes ikke at have været tilfældet.

Endelig hedder det: "Biodiversitetsrådet skal i sine analyser og sit arbejde inddrage relevante parter, herunder bl.a. erhvervsinteresser, arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet."

Dette indgår ikke i årsrapporten, men vil søges opfyldt fremover i form af et dialogforum. Verdens Skove finder ikke, at en indkaldelse til et møde umiddelbart før rapporten bliver offentliggjort, kan betegnes som et "Dialogmøde".

De to udeblevne elementer kan igen retfærdiggøres ved at rådet kun har haft et sekretariat i cirka et halvt år. Verdens Skove tvivler dog på at et sekretariat på kun tre personer, hvoraf kun en har forudsætninger inden for biodiversitet vil være tilstrækkeligt til at opfylde alle de funktioner, der forventes af Biodiversitetsrådet. Det er op til politikerne at øge bevillingerne, så der kommer et mere realistisk forhold mellem rådets finanser og formål. Biodiversitetsrådet har et budget på 4 millioner DKK pr år og tre ansatte i sekretariatet mod f.eks. [Klimarådets](#) 24 millioner DKK pr år og 28 ansatte.

2. Rapportens emner

Rapporten fokuserer på tre hovedemner:

1. Målsætninger, tilstand og de seneste indsatser for biodiversitet i Danmark
2. En analyse af hvor meget beskyttet natur der findes i Danmark
3. Meget kort om forslag til indsatser

Verdens Skove finder, at første afsnit rummer en god indføring i de biologiske forudsætninger for biodiversitet, en rigtig fin gennemgang af de nyeste publikationer om biodiversitetens tilstand i Danmark, et godt opids af årsagerne til den fortsatte tilbagegang for biodiversitet og endelig en fin oversigt over de vigtigste tiltag for biodiversitet.

Afsnit to er Biodiversitetsrådets egen analyse af hvor meget beskyttet natur Danmark reelt har i kategorierne strengt beskyttet og anden beskyttet natur jævnfør EU's mål for 30 % beskyttet natur i 2030, heraf 1/3 strengt beskyttet. Med denne analyse rammer rådet direkte ind i kernen af manglerne i beskyttelse af Danmarks biodiversitet. De efterfølgende anbefalinger om hvilke områder, der så skal udpeges, sker på et mere overordnet plan, hvilket er i orden på nuværende tidspunkt, hvor der ikke foreligger nogle langsigtede politiske mål for Danmarks beskyttede natur.

Afsnit tre er et temmeligt kort afsnit om implementering af forbedringer for biodiversiteten. Det er lidt generisk i sin indledning, men helt afgørende fører det frem til en anbefaling af, at Danmark bør have en biodiversitetslov, der sætter mål, midler, tidsfrister og demokratiske rammer for indsatsen for biodiversitet i Danmark.

Verdens Skove mener, at Biodiversitetsrådet har ramt lige ind i kernen af problemerne og løsningerne på biodiversitetskrisen i Danmark med en relativt kort rapport. De konkrete anbefalinger er noget begrænsede, men den allervigtigste pointe om en biodiversitetslov er inkluderet og den er det første skridt, hvorfra de mere specifikke indgreb vil udspringe. Alt i alt er Verdens Skove meget tilfredse med rapporten og dens emnevalg.

3. Rapportens form

Vi har delte meninger om hvorvidt rapporten er læsevenlig og præsterer en pædagogisk fremlæggelse af observationer og resultater, hvilket letter forståelsen af komplicerede problemstillinger. En af os mener endvidere der er alt for mange gentagelser. Det er fint med et kort og længere resume i starten, men der er yderligere gentagelser i teksten, der synes unødvendige. Endvidere er der ret mange grammatiske fejl. Verdens Skove ser frem til, at der i fremtiden vil være lidt flere ressourcer til form og fremstilling.

4. Faglige kommentarer

Side 27: Der er ikke tale om en sjette masseuddøen endnu, da det formelt kræver at 75 % af arter uddør, mens vi skønsmæssigt har mistet ca. 13 %.

Side 30: Fig 1.1.2. forudsætter at det lokale område ikke ligger i troperne, men relativt tæt på en af polerne.

Side 41, 43, 53, 54 og 55: Fig 1.2.1, Fig 1.2.2, Fig 1.2.8, Fig 1.2.9 og Fig 1.2.10: Farverne ligger så tæt på hinanden at det kan være svært at identificere kategorierne.

Side 95: I Fig 2.3.1 er det uklart hvorfor de områder med kun een beskyttelse ikke kan lægges sammen og give totalen for en beskyttelse i total søjlen.

Side 99: "Landbruget dækker ca 60 % af det danske landskab". Udsift "Landbruget" med "landbrugsafgrøder", da landbrug også omfatter arealer med tamdyr.

Side 104, 106 og flere andre steder: Verdens Skove er af den opfattelse at urørt statskov under den nuværende administrative ordning næppe er tilstrækkeligt retligt og langvarigt beskyttet til at kunne betragtes som beskyttet natur. Det illustreres af, at den daværende miljøminister i november 2022 kunne affrede 1100 ha urørt skov med sin egen underskrift uden et flertal i Folketinget.

Side 108: Verdens Skove tvivler på at fondsejede arealer er tilstrækkeligt retligt og langvarigt beskyttet til at kunne betragtes som beskyttet natur, men mindre områderne er tinglyste som private naturreservater med entydig afgrænsning, formål og forvaltning.

5. Fremtidige rapporter

Det haster med, at der sker noget konkret med indsatsen for biodiversitet i Danmark, og derfor er der behov for at der fremlægges specifikke handlingsplaner på området og ikke blot problembeskrivelser. Derfor har Verdens Skove følgende forslag til emner for fremtidige rapporter fra Biodiversitetsrådet:

1. Hvilke praktiske initiativer og indsatser vil biodiversitetsrådet foreslå og fremlægge for at forbedre naturindholdet på land"?
2. Hvilke praktiske initiativer og indsatser vil biodiversitetsrådet foreslå og fremlægge for at forbedre naturindholdet på havet?
3. En mere specifik udredning af multifunktionalitet af vild natur ift klimastabilisering, rent drikkevand, forebyggelse af oversvømmelser ved skybrud, rene akvatiske- og marinemiljøer og andre synergier.
4. Yderligere rapporter om presserende og aktuelle emner i løbet af året.

6. Om Biodiversitetsrådet

Som tidligere påpeget bør Biodiversitetsrådets bevilling på 4 millioner DKK pr år øges til at sikre et realistisk forhold mellem rådets formål og finansiering. Til sammenligning har Klimarådet et årligt budget på 24 millioner DKK.

Verdens Skove ser også meget gerne at Biodiversitetsrådet gives en fast bevilgning mindst frem til de nuværende internationale mål for biodiversitet udløber i 2050, og at rådet dermed opnår større uafhængighed af de siddende regeringer.

Verdens Skove efterlyser en nærmere afgrænsning af rådets virke i forhold til Skov- og Vildtforvaltningsrådene.

Kenneth Buk og Søren Wium-Andersen på vegne af Verdens Skove 13. december 2022.

WWF® for a living planet®

WWF Verdensnaturfondens bemærkninger til "Biodiversitetsrådets rapport. Fra tab til fremgang - beskyttet natur i Danmark i et internationalt perspektiv" (vedrørende de marine områder)

WWF Verdensnaturfonden sætter stor pris på muligheden for at indsende kommentarer til Biodiversitetsrådets rapport "Fra tab til fremgang - beskyttet natur i Danmark i et internationalt perspektiv".

WWF Verdensnaturfonden arbejder for rigere dansk land- og havnatur, men vores kommentarer til biodiversitetsrådets rapport adresserer her kun det der vedrører den marine beskyttelse.

Først og fremmest vil vi gerne rose Biodiversitetsrådet for den grundige analyse og behandling af naturbeskyttelse i det danske hav. Havets natur og beskyttelsen af den har fyldt ekstremt lidt i både politiske agendaer og i bevidstheden hos den brede befolkning, derfor er det forfriskende og prisværdigt at rådet alligevel har givet havet så meget plads i rapporten.

Generelt er WWF Verdensnaturfonden meget enig i de fleste af rapportens konklusioner. Mange af disse perspektiver har WWF gennem årene selv frembragt i notater, debatindlæg og høringssvar. Senest har WWF kritiseret den danske tilgang til marin naturbeskyttelse i høringssvar i forbindelse med Danmarks havplan og i høringssvar vedrørende forslag til nye beskyttede havområder. I det følgende vil vi kort fremhæve flere af sådanne emner samt præsentere bud på, hvad rapporten også kunne have belyst.

Manglende eller uhensigtsmæssig regulering af beskyttelsesområder

Vi er enige i rapportens konklusion om, at Danmark er langt fra at beskytte nok af havet. Når det påstås at knap 30 % af havet er beskyttet, så er langt det meste fuglebeskyttelsesområder og/eller områder til beskyttelse af marsvin. Dermed beskytter disse områder ikke havbunden mod f.eks. bundslæbende fiskeri eller andre direkte presfaktorer. Der er derfor behov for meget mere beskyttelse af havbunden – en beskyttelse som er sammenhængende og repræsentativ for hele biodiversiteten i de danske farvande.

Minimumimplementering er en helt forkert tilgang

Der er behov for en langt stærkere og økologisk meningsfyldt helhedsbeskyttelse af vores eksisterende Natura 2000 områder. Den nuværende regulering af fiskeri med bundslæbende redskaber fokuserer udelukkende på nøje kortlagte forekomster af stenrev og boblerev. I resten af arealet inden for et givent område tillades bundtrawl og andre bundslæbende fiskerier fortsat – i flere tilfælde i op mod 80 % af et områdes areal. Derfor opstår muligheden for såkaldt slalomfiskeri, som fragmenterer økologiske processer og truer de organismer, som ikke er fastsiddende på revene. Derudover skaber det en fragmenteret beskyttelsestilgang på et relativt stort areal som er påvirket af randeffekter og som mindsker beskyttelsen endnu mere. At denne tilgang accepteres af EU, er uforståeligt, fordi den hverken afspejler naturdirektivernes intention eller den biologiske virkelighed. I tråd med videnskabelig *best practice* anbefaler WWF derfor at der indføres beskyttelse mod bundslæbende fiskeri i hele arealet i alle eksisterende Natura 2000 områder med havbunds natur på udpegningsgrundlaget¹. For områder med

¹ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780081026984000095>
<https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1365-2664.13986>
<https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1365-2664.13986>
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0308597X1930199X>

WWF for a living planet®

marsvin, sæler og fugle anbefaler WWF igangsætning af studier, der kan understøtte en hensigtsmæssig regulering af garnfiskeri som tager højde for sæsonmæssige variationer, redskabsforskelle m.m.

I Danmark er fisk tilsyneladende ikke en del af havnaturen

WWF anbefaler ligeledes at fisk (inkl. konsumarter) føjes til områdernes udpegningsgrundlag. Det fremgår af Habitatdirektivets fortolkningsmanual² at mobile arter som torsken f.eks. er en karakteristisk art for stenrev både i Nordsøen og Østersøen og samtidig er en nøgleart i vores marine økosystemer. At en sådan art bevidst udelades fra udpegningsgrundlaget og at der henvises til at torsken forvaltes under EU's fælles fiskeripolitik, er en meget virkelighedsfjern og uvidenskabelig, og i hvert fald ikke økosystembaseret, måde at forvalte havets natur. Heldigvis ser vi i den mere moderne aftale om et trawlfrit Bælthav en langt stærkere politisk vægning af koblingen mellem fisken og dens økologiske naturgrundlag.

Mere fokus på reduktion af presfaktorer er nødvendig

WWF er enige i rapportens anbefaling om, at *Beskyttelsen skal fokusere på områder med høj realiseret værdi for biodiversiteten eller stort biodiversitetspotentiale*. WWF har gentagende gange fremhævet, at eksisterende havstrategiområder i Kattegat inkl. forslag til nye beskyttede og strengt beskyttede områder tydeligvis har været drevet af et ønske om, at holde erhvervsøkonomiske omkostninger (særligt for fiskeriet) på et absolut minimum³. Mange af disse områder består af arealer, som reelt ikke anvendes/påvirkes af fiskeriet, energi eller andre sektorer. Flere af områderne rummer en høj naturværdi, fordi fiskeri med bundtrawl ikke har været mulig pga. havbundens beskaffenhed. Andre har ikke været fisket fordi der er tale om kommerciel uinteressante naturområder. At de ikke anvendes af trawlere i dag, kan ikke sidestilles med, at de de facto har en betydelig biologisk værdi. Mange af disse udpegningsprocesser har hverken været drevet af høj realiseret værdi for biodiversiteten eller et reelt ønske om at udløse stort biodiversitetspotentiale. For hvis man ikke fjerner et eksisterende pres ved at beskytte området, kan man ikke forvente en forbedring i biodiversiteten.

Inddragelse af udenlandsk ekspertise anbefales

WWF støtter helhjertet Biodiversitetsrådets anbefaling på side 22 om behovet for en grundig evaluering af eksisterende udpegninger og at der ud fra en vidensbaseret tilgang udarbejdes enten en plan for udpegnings af nye beskyttede områder eller at de eksisterende områder målrettet og permanent omlægges til natur. WWF anbefaler i denne forbindelse, at der inddrages ekspertise fra UK, Australien, USA, Sydafrika eller andre lande, som har mangeårige erfaringer og succes med en økosystem-baseret tilgang til naturbeskyttelse.

Natur uden for beskyttede naturområder bør også sikres

WWF er enig med Biodiversitetsrådet at der bør sikres et større naturindhold, også uden for de beskyttede naturområder. Her er det afgørende at regeringen udarbejder en ny, økosystem-baseret havplan, som inddrager alt tilgængeligt data og analyserer det med dertil udviklede værktøjer. En systematisk analyse af de samlede, kumulative presfaktorer skal vurdere, om effekterne af disse forhindrer opnåelsen af en god miljøtilstand i 100% af det danske havareal.

² https://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/docs/Int_Manual_EU28.pdf

³ <https://www.ft.dk/samling/20141/almdele/miu/bilag/116/1486959.pdf>

WWF for a living planet®

Marine arter og især bunddyr er næsten fraværende fra Den Danske Rødliste

WWF har i overensstemmelse med Biodiversitetsrådets konklusion, påpeget at de arter som er tilknyttet de marine økosystemer, er helt underrepræsenteret i Den Danske Rødliste og at man burde igangsætte det arbejde. Den danske havbund er blandt de mest forstyrrede i verden og alligevel har vi ikke marine bunddyr på Den Danske Rødliste. Dette er på trods af, at der allerede nu er arter inkluderet i regionale havkonventioners rødlistes (OSPAR, HELCOM). Samtidigt med at udvidelsen af aktiviteter til havs bliver massiv i de kommende år må vi derfor erkende, at resolutionen af vores viden om livet på den danske havbund er ekstremt sparsom, særligt i Nordsøen og Skagerrak. For at understøtte udviklingen af en økosystembaseret havplan inkl. effektive beskyttede områder er det nødvendigt at styrke vores vidensgrundlag om følsomme arter og deres levesteder i det danske hav.

Mangler italesættelse af betydning af kulstofrige naturtyper ift. klima- og biodiversitetskrisen

Den dybe, bløde bund udgør ligeledes et enormt vigtigt kulstoflager, som i dag er i fare for at blive hæmmet af forstyrrelse fra det intensive fiskeritryk. WWF Verdensnaturfonden anbefaler, at påvirkningen fra trawlfiskeriet inkluderes, idet det har en enorm negativ effekt på fisk og deres levesteder, havbundens flora og fauna og havbundens struktur og naturlig evne til at lagre CO₂. Bradshaw et al. 2021⁴ fastslår f.eks. i et studie fra Østersøens bløde bund, at selv en beskeden bundtrawl med en bredde på 36 m ophvirvler 9,5 tons sediment og flytter 500 tons sediment per kilometer trawlet. Dette forringer sigtbarheden i vandsøjlen, suspenderer næringsstoffer i havbunden, sænker vandkvaliteten og påvirker livet i havet, bl.a. ved at medvirke til begrænsning af ålegræsudbredelse i danske kystområder. Beskyttelsen af kulstofrige naturtyper har dermed en direkte påvirkning af vandkvaliteten og biodiversiteten.

På vegne af WWF Verdensnaturfonden,

Thomas Kirk Sørensen, Lead Conservation Specialist – Ocean

Henrike Semmler Le, Senior Advisor Ocean and Fisheries

⁴ Bradshaw, C. et al. 2021. Physical Disturbance by Bottom Trawling Suspends Particulate Matter and Alters Biogeochemical Processes on and Near the Seafloor. Front. Mar. Sci., 25 August 2021, <https://doi.org/10.3389/fmars.2021.683331>

Kommentarer til Biodiversitetsrådets årsrapport 2022

Økologisk Landsforening har gennemgået statusrapporten. Foreningen savner mere fokus på behovet for en indsats for at reetablere landbrugets økosystemer. Landbruget optager 60% af det danske areal. Med en udbredelse i det omfang har aktiviteterne og tilstanden på dette areal stor betydning.

Det fremgår ligeledes af den [Pressemeddelse](#), som EU-kommissionen publicerede den 22. juni 2022 med overskriften ”Den grønne pagt: banebrydende forslag med mål om genopretning af Europas natur senest i 2050 og halvering af pesticidanvendelsen senest i 2030” i forbindelse med offentliggørelsen af forslaget til forordning om naturgenopretning.

Her fremhæver EU kommissionen blandt andet følgende:

”Genopretning handler om at leve og producere i pagt med naturen ved at bringe mere biodiversitet tilbage overalt, herunder i de områder, hvor den økonomiske aktivitet finder sted, f.eks. i forvaltede skove, på landbrugsjorder og i byer.

Genopretningen øger også mængden af natur i vores landskaber og dagligdag med påviselige gevinster for sundhed og trivsel, og den har en kulturel og rekreativ værdi. Med forordningen følger betydelig EU-finansiering: under den nuværende flerårige finansielle ramme vil der være **ca. 100 mia. EUR** til rådighed til biodiversitetsudgifter, herunder genopretning.

De foreslåede mål omfatter:

nedgangen i **bestøverbestandene** skal vendes inden udgangen af 2030, og bestandene skal øges efterfølgende for **landbrugsøkosystemerne** en generelt øget biodiversitet og en positiv tendens for **sommerfugle** på græsarealer, **agerlandsfugle**, organisk kulstof i dyrkede **mineraljorder** og **landskabstræk** med høj diversitet på landbrugsjord

genopretning af drænedede **tørvemoser** under landbrugsmæssig anvendelse og af tørvegrave for **skovøkosystemer** en generelt øget biodiversitet og en positiv udvikling med hensyn til forbindelserne mellem skove, dødt ved, andelen af skove med en uens alderssammensætning, skovfugle og lagrene af organisk kulstof”

Økologisk Landsforening anbefaler, at der skabes en stærkere sammenhæng mellem EU kommissionens forslag til forordning om naturgenopretning og arbejdet i Biodiversitetsrådet.

Prioriteringen af retableringen af økosystemerne i det dyrkede landskab er ikke på bekostning af indsatsen for at sikre beskyttet natur. Der er behov for et både og.

Økologisk Landsforening gør opmærksom på, at Biodiversitetsrådet fejlagtigt på side 123 henviser til, at EUs landbrugsstøtteregler indeholder krav om, at 4% af omdriftsarealet drives naturvenligt fra 2023.

Landbrugsstøttereglerne siger, at et areal svarende til 4% af omdriftsarealet som minimum skal ligge hen som uproduktivt areal, det kan være ved opretholdelse af eksisterende landskabselementer, nye landskabselementer og brakarealer. Formålet er formuleret som følger: ”Vedligeholdelse af ikkeproduktive landskabstræk og områder med det formål at forbedre biodiversiteten på bedriften”

I forlængelse af behovet for at sikre mere fokus på økosystemerne i det dyrkede landskab, ser Økologisk Landsforening ligeledes et behov for, at Biodiversitetsrådet udvides eller tilpasses i sin sammensætning, så der er en faglig repræsentation på området funktionelle økosystemtjenester og herunder viden om naturen i det dyrkede land.

Med venlig hilsen

Sybil Kjødel